Kuzeye Giden İnce Yol

Matsuo Başo

Japoncadan Çeviren:
Okan Haluk Akbay

松尾芭蕉

Japon Klasikleri

ithaki

KAKTUSUN

"Kuzeye yapacağım bu yolculuk ansızın belirmişti zihnimde. Bu uzun yolculuk elbette kolay olmayacaktı, saçlarımı bile kırlaştıracak bir zorluğu ve zahmeti göze almıştım. Öyle bile olsa, şimdiye kadar hep duyduğum fakat hiç gitmediğim yerleri ziyaret edip sağ salim geri dönebilmek, bir şair olarak beni çok mutlu edecekti."

Japonya'nın en büyük şairi kabul edilen haiku ustası Matsuo Başo on yedinci yüzyıldan günümüze ismini tüm dünyaya duyurdu, yazdığı binden fazla haiku onlarca dile tercüme edildi ve şiirleri Japonya'daki birçok anıt ile tarihi alanın girişinde kendine yer buldu.

Matsuo Başo haiku yeteneği ile gezi yazılarını bir araya getirdiği *Kuzeye Giden İnce Yol*'u maddi dünyanın debdebesinden uzaklaşmak ve ruhani farkındalığını artırmak için Honşu'nun kuzeyine yaptığı bir dizi seyahat sırasında kaleme aldı. Birbirini kovalayan mevsimleri, yağmurun kokusunu, ayın parlaklığını ve şelalelerin sesini on yedi heceye incelikle sığdırmayı başarabilen Başo'nun eseri etrafındaki fani evreni nasıl gördüğünü anlatan özel bir kitap.

Japon
Klasikleri 16

www.ithaki.com.tr
ithaki
9 786258 327540
/ithakiyayinlari

Matsuo Başo (D. 1644 – Ö. 28 Kasım 1694)

Asıl adıyla Matsuo Kinsaku. İga Vilayeti'nde, Ueno yakınlarında samuray kökenli bir ailenin çocuğu olarak dünyaya geldi. Genç yaşında Todo Yoşitada'nın hizmetine girdi ve daha çok mutfak işlerinde çalıştı. Şiire ilgisi de Yoşitada'yla birlikte başladı. 1662'de ilk şiirleri yayımlandı. 1666'da Yoşitada'nın ölmesiyle huzurlu hizmetkârlık günleri son buldu. 1672 ilkbaharında şiir üzerine çalışmak için Edo'ya taşındı. Nihonbaşi'nin edebi çevrelerince yazdığı sade ve doğal şiirler ünlenmeye başladı. 1674'te haikai uğraşının başarılı isimleriyle tanıştı ve Kigin Kitamura'dan özel dersler aldı. Sonraki yıllarda başarılarına rağmen Başo tatmin olmadı ve yalnızlık hissetti. Öğrencilerinin kendisi için yaptığı kulübede inzivaya çekildi ve kendisini Zen meditasyonuna adadı ama onda da tatmin bulamadı. 1684 yılının sonunda, eserlerini derinden etkileyecek dört büyük yolculuğun ilkine çıktı. 1689'da öğrencisi Sora'yla Honşu'nun kuzeyine yaptığı uzun ve tehlikeli yolculuktan sonra en ünlü eseri *Kuzeye Giden İnce Yol*'u yazdı. 1694'de hastalık sebebiyle Osaka'da hayatını kaybetti.

ithaki

Kuzeye Giden İnce Yol
Matsuo Başo
Orijinal Adı: おくのほそ道

İthaki Yayınları - 2228
Japon Klasikleri - 16

Yayın Yönetmeni: *Alican Saygı Ortanca*
Sanat Yönetmeni: *Hamdi Akçay*

Dizi Editörü: *Ömer Ezer*
Yayıma Hazırlayan: *Alican Saygı Ortanca*
Düzelti: *Ömer Ezer*
Kapak İllüstrasyonu: *Şotei Vatanabe*
Kapak Tasarımı: *Hamdi Akçay*
Sayfa Düzeni ve Baskıya Hazırlık: *B. Elif Balkın*
1. Baskı, Eylül 2022, İstanbul
ISBN: 978-625-8327-54-0
Sertifika No: 63989

Türkçe çeviri © Okan Haluk Akbay, 2022
© İthaki, 2022

Yayıncının yazılı izni olmaksızın alıntı yapılamaz.

İthaki™ İthaki Yayıncılık Basın Sanayi ve Ticaret A. Ş.'nin tescilli markasıdır.
Caferağa Mah. Neşe Sok. 1907 Apt. No: 31 Moda, Kadıköy-İstanbul
Tel: (0216) 348 36 97 Faks: (0216) 449 98 34
editor@ithaki.com.tr – www.ithaki.com.tr – www.ilknokta.com

Kapak, İç Baskı: Deniz Ofset Matbaacılık
Maltepe Mah. Hastane Yolu Sok. No: 1/6, Zeytinburnu-İstanbul
Tel: (0212) 613 30 06 denizmatbaamucellit@gmail.com
Sertifika No: 48625

MATSUO BAŞO

KUZEYE GİDEN İNCE YOL

Japoncadan Çeviren
Okan Haluk Akbay

İÇİNDEKİLER

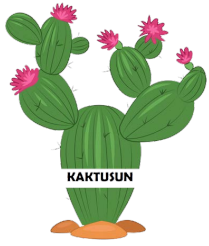
Kuzeye Giden İnce Yol Hakkında 7
Kronoloji 9

KUZEYE GİDEN İNCE YOL

Bir Yolculuktur Yaşam 15
Yolculuğa Çıkışım 17
Soka'da Bir Gece 19
Muro No Yaşima Tapınağı 20
Nikko 22
Kurokami Dağı 24
Nasu 26
Kurobane Köyü 28
Ungan Tapınağı 30
Seşşoseki 32
Aşino 33
Şirakava 34
Suka Irmağı 36
Kestane Çiçeği 38
Asaka Dağı 39
Şinobu Köyü 40
Sato Motoharu Harabeleri 41
İizuka Köyü 43
Kasaşima 45
Takekuma'nın Çam Ağacı 47
Sendai 49
Tsubo No İşibumi 51
Şiogama 53

Matsuşima 56
İşi No Maki 59
Hiraizumi 61
Şitomae Sınırındaki Kapı 64
Obanazava 66
Ryuşaku Tapınağı 68
Mogami Irmağı 70
Haguro Dağı 72
Gassan ve Yudono Dağları 74
Sakata 77
Kisagata 78
Eçigo Yolu 81
İçiburi 83
Eççu Yolu 85
Kanazava 86
Tada Tapınağı 88
Nata Tapınağı 89
Yamanaka 90
Daişoci 92
Şiogoşi'nin Çam Ağacı 94
Tenryu ve Eihei Tapınakları 95
Fukui 96
Tsuruga 98
İro Kumsalı 100
Ogaki 102

BAŞO RESİMLERİ 105

KUZEYE GİDEN İNCE YOL HAKKINDA

Japon şair Matsuo Başo tarafından yazılan *Kuzeye Giden İnce Yol* [Oku no Hosomiçi], klasik Japon edebiyatının en önemli metinlerinden biri olarak kabul ediliyor.

Bir seyahat günlüğü olan metin, Başo'nun 17. yüzyılın sonlarında yürüyerek, Edo Dönemi'nde destansı ve tehlikeli bir yolculuğa atılması üzerine kaleme alındı. Metin başlı başına çığır açıcı bir eserken, şairin metin içindeki seyahatleri de yayımlandığı günden beri birçok insana onun izinden gitmeleri ve yolculuğunun ayak izlerini takip etmeleri için ilham verdi.

Kuzeye Giden İnce Yol, Başo'nun 1689 baharının sonlarında gerçekleştirdiği bir yolculuğun sonucu. Başo ve yol arkadaşı Kavai Sora, Edo'dan (günümüzdeki Tokyo) ayrılıp Oku olarak bilinen kuzey bölgesine gitmek için yola çıktı. Bu yolculuğa çıkmalarının arkasındaki en büyük motivasyon ise "kendi sanatlarını yenilemek" adına eski şairlerin eserlerini kaleme aldıkları yerleri görme arzusuydu. Özellikle, Başo en büyük *vaka* şairi olarak övdüğü Saigyo'nun edebi izlerinin peşinden ilerlemek niyetindeydi ve şair, Saigyo'nin

şiirlerinde bahsettiği tüm yerleri ziyaret etmek amacındaydı. O günlerde seyahat etmek oldukça tehlikeli olsa da Başo kendini yola çıkmak üzerine bir tür şairane ideale adamıştı. Yaklaşık 156 gün boyunca seyahat etti ve çoğunlukla yürüyerek binlerce kilometre yol kat etti. Bu çabaları, *Kuzeye Giden İnce Yol*'u Başo'nun tüm eserleri içinde en bilineni kıldı.

Başo şiirsel günlüğünü, düzyazı ve haikunun birleşmesinden oluşan *haibun* türünde kaleme alındı. Konfüçyüs, Saigyo, eski Çin şiiri ve hatta *Heike Monagatari*'ye dair de birçok referans içeren eser, savunduğu fikirlerin arkasında durabilmek adına mevzubahis tüm unsurlar arasında hassas bir denge kurmayı başarır. Tüm şiir çatısına rağmen metin, öncelikle bir seyahat öyküsüdür ve Başo seyahatlerindeki her durağın benzersiz şiirsel özünü capcanlı anlatır. Yolculuğundaki duraklar arasında Nikko'daki Tokugava Tapınağı, Şirakava sınırı, Matsuşima, Hiraizumi, Sakata ve Eççu Adası yer alıyor.

Başo ve Sora, yolculuklarının bir noktasında Yamanaka'da ayrıldı ancak Başo, İse Tapınağı'na gitmeden ve yolculuğunu tamamlamadan önce Ogaki'de diğer takipçilerinden birkaçıyla kısa süreliğine de olsa tekrar bir araya geldi.

Yolculuğundan sonraki beş yılını, kitabı yayımlamadan önce *Kuzeye Giden İnce Yol*'daki şiirleri ve düzyazıları üzerinde çalışarak geçirdi. Eserin taslakları, Sora'nın günlüğü ve son versiyon arasındaki farklılıklara bakarak Başo'nun kitabına son hâlini verirken, birtakım yaratıcı inisiyatifler aldığını söylemek mümkün. Ancak tüm yaratıcı kararlarına rağmen Başo'nun arkasında bıraktığı eser, Japonya'nın özüne dair en gerçekçi, kuvvetli ve etkili eserlerden biri olmaya devam ediyor.

KRONOLOJİ

1644 – Matsuo Başo, Kyoto'nun hemen hemen elli kilometre güneydoğusundaki İga Vilayeti'ndeki Ueno'da ya da yakınlarında doğar.

1656 – Başo'nun babası ölür. Başo bölgeden yüksek rütbeli bir samuray olan Todo Yoşitada'nın hizmetine girer.

1666 – Yoşitada ölür. Hizmet ettiği samuray ailesinden ayrılan Başo muhtemelen Kyoto'ya felsefe, şiir ve kaligrafi öğrenmek için yolculuk eder.

1672 – Yeni bir kariyer için Edo'ya taşınır. Rahip Butço'dan (1642-1715) Zen öğrenir. Otuz şairin katkı sunduğu ve kendisinin yorumlarını eklediği bir *haikai* cildinin [Kai Oi] editörlüğünü yapar.

1676 – Memleketi Ueno'ya kısa bir ziyarette bulunur.

1680 – Başo'nun öğrencileri Sumida Nehri kıyısında ona küçük bir kulübe inşa eder.

1682 – Başo'nun kulübesi yanıp kül olur. Birkaç aylığına Kai Vilayeti'ne sığınır.

1683 – "Başo okulu"nun ilk haiku antolojisi *Minaşiguri* Başo'nun sonsözüyle yayımlanır. Ueno'daki annesi ölür. Yeni bir "Başo kulübesi" inşa edilir.

1684-1685 – Sonucunda *Nozaraşi Kiko*'yu yazdığı yolculuğa çıkar.

1687 – Kaşima'ya yolculuk eder ve *Kaşima Kiko*'yu yazar.

1689 – *Kuzeye Giden İnce Yol*'u yazmasına vesile olan Honşu'nun kuzey bölgelerine yolculuğu bir süre sonra sona erer. O yılın sonlarında Başo memleketi Ueno'ya döner.

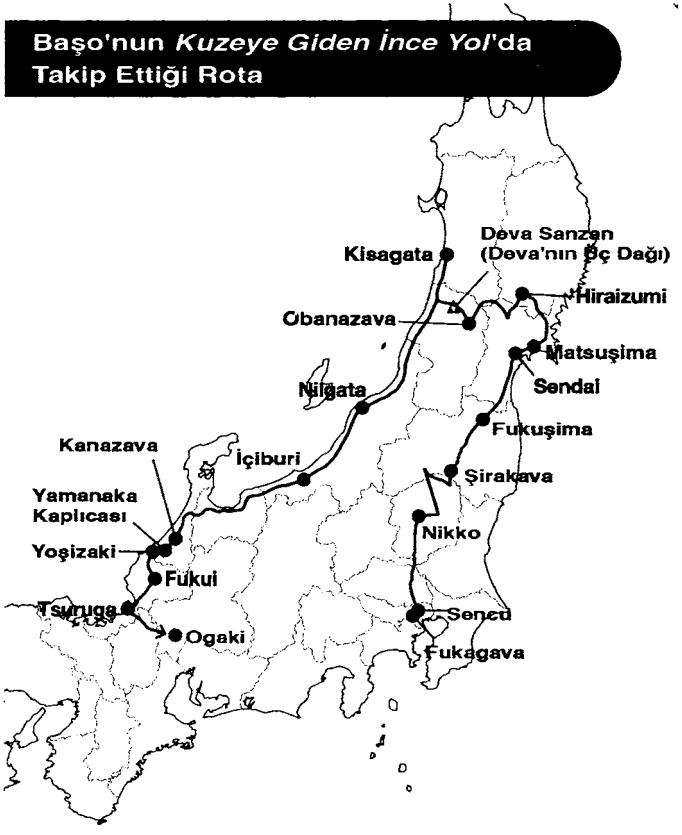
1690 – Kyoto bölgesindeki arkadaşlarını ve çıraklarını ziyaret eder. Biva Gölü'nün kıyısındaki Zeze köyünü ziyaret eder ve birkaç ay orada kalır.

1692 – Başo, Sumide Nehri'nin ağzındaki yeni bir kulübeye taşınır.

1693 – Yeğeni Toin'in ölümünden sonra depresyona girer. Ağustosta baş ağrısı ve ateşten mustarip Başo, kulübesinin kapılarını sürgüler ve kimseyi görmek istemez.

1694 – Morali düzelse de sağlığı hâlâ kırılgan olan Başo'nun seyahat tutkusu alevlenir ve Nagoya, Ueno, Otsu ve Kyoto'ya yolculuk eder. Hastalığı iyice ağırlaşır ve sonbahar başlarında Osaka'da hayatını kaybeder.

Başo'nun *Kuzeye Giden İnce Yol*'da Takip Ettiği Rota

KUZEYE GİDEN İNCE YOL

BİR YOLCULUKTUR YAŞAM

Günler, aylar sonsuzluğun yolcularıdır; birbirine karışan yıllar deseniz hakeza. Bir kayığın üzerinde ömrünü tüketen kayıkçının da, atın üzerinde yaşlanan seyisin de her günü bir yolculuktur. Geçmişte niceleri vardır ki bu yolculuk sırasında beklenmedik bir anda son nefesini verip göçmüştür bu dünyadan...

Uzunca bir süredir kendimi yollara vurmanın karşı konulmaz arzusuyla yanıp kavruluyordum. İçimde tıpkı kendini rüzgâra bırakan dağılmış bulutlar gibi oradan oraya sürüklenmek, gönlünce yolculuk etme arzusu bir türlü dinmek bilmemişti.

Önceki sene kıyıları adım adım dolaşmıştım amaçsızca, sonrasında sonbaharda Sumida Nehri'nin kıyısındaki virane kulübeme dönmüş ve örümcek ağlarını temizleyerek eski yaşantıma yeniden merhaba demiştim. Kaşla göz arasında sene bitmiş ve ilkbahar gelmişti ki bu defa sislerle kaplı Şirakava sınırını aşıp daha ilerilere gitme arzusu doğdu içimde. Sanki Kamiler* tutsak etmişti beni kendine. Yol-

* Şinto inanışı ve Japon folklorunda "ulu varlık", "yüce güç", "kutsal

lara hükmeden Kami, yolculuğa çıkmam için kışkırtıyordu beni. Artık fakirhanemde öylece oturamazdım. Aklımda bu yolculuk dışında bir şey yoktu artık.

Pantolonumun yırtıklarını onarırken, şapkamın ipini değiştirirken, bacaklarımın üzerinde kyu* yakarken, aklımda hep Matsuşima'da seyredeceğim ay vardı. Kulübemi emanet edip, öğrencim Sanpu'nun yanına taşındım. Taşınmadan önce aşağıdaki şiir ilki olmak üzere sekiz şiirlik bir dizi yazdım. Yazdığım şiirleri kulübemin direğine astım.

Otların arkasındaki kapı
Değişti sahibi
O artık bir hina** evi

---

ruh" şeklinde tanımlanabilecek doğaüstü varlıklara verilen isim. –*çn*

* Vücudu güçlendirmesi için yakılan bir tür tütsü. –*çn*

** Kız çocukları için kutlanan bir bayram. –*çn*

YOLCULUĞA ÇIKIŞIM

Üçüncü ayın yirmi yedinci günü [16 Mayıs] sabahı düştüm yollara. Seher vakti hava daha alacakaranlıktı. Ay hafif parlaklığıyla gökyüzünü süslüyor, Fuji Dağı'nın zirvesi belli belirsiz seçiliyordu. Ueno ve Yanaka'nın kiraz çiçeklerini kimbilir yeniden ne zaman görebilecektim? Önceki gece toplanmış olan dostlarım Fuka Nehri'nden kayıkla beni yolcu edeceklerdi. Sencu'da kayıktan indiğimde, çıkmak üzere olduğum uzun yolculuğu düşününce boğazım düğümlendi. Yaşam dediğimiz şey bir rüya, bir hayal kadar kısa bir şeydir. Gözyaşı dökmenin ayrılık acısını hafifletmeyeceğini bildiğim hâlde elimde olmadan yaşlar süzüldü yanaklarımdan.

Geçip giden ilkbahar
Yas tutan kuşlar
Ağlaşan balıklar

Bu şiiri yolculuktaki ilk şiirim olarak yazdım. Ancak bu yolculuğun ruhsal yükü benim için o denli ağırdı ki ayak-

larım ilerlememek için âdeta inat ediyordu. Yol boyunca dizilmiş olan dostlarım, siluetim kaybolana dek arkamdan el salladı.

SOKA'DA BİR GECE

Genroku'nun ikinci senesiydi (1689). Kuzeye yapacağım bu yolculuk ansızın belirmişti zihnimde. Bu uzun yolculuk elbette kolay olmayacaktı, saçlarımı bile kırlaştıracak bir zorluğu ve zahmeti göze almıştım. Öyle bile olsa, şimdiye kadar hep duyduğum fakat hiç gitmediğim yerleri ziyaret edip sağ salim dönebilmek, bir şair olarak beni çok mutlu edecekti. Zihnimde bu tür bulanık arzuları canlandırarak yürümeye devam ettim ve sonunda Soka'ya ulaştım.

Güçsüz, kemikleri dışarı çıkmış omuzlarıma astığım yükün ağırlığı beni bir hayli zorlamıştı. Taşıyacağım şeyin yalnızca bedenim olduğunu düşünmüştüm ancak gece soğuğundan beni koruması için yanıma aldığım kamiko,* yukata,** beni yağmurdan koruyacak birkaç malzeme, fırça ve mürekkep, ayrıca dostlarımdan çeşitli armağanları da taşımak zorundaydım. Bu yük, yolculuk sırasında elbette bana sıkıntı yaşatmasına yaşatıyordu ancak bunları atmam imkânsızdı.

---

* Bir tür yağmurluk. *–çn*

** Yaz günleri giyilen hafif bir kıyafet. *–çn*

MURO NO YAŞİMA TAPINAĞI

Muro No Yaşima Tapınağı'nı [Sekiz Adacık Ocağı] ziyaret ettim. Bana eşlik eden arkadaşım Sora'nın anlattığına göre, bu tapınak Kono Hana Sakuya Hime [Açan Çiçekler Prensesi] adında dişi bir Kami'ye adanmış. Bu Kami aynı zamanda Fuji Dağı'ndaki Sengen Tapınağı'nda kutsanmış olan Kami ile aynıymış.

Rivayete göre bu Kami bir gün hamile kalır. Ancak kocası Ninigi çocuğun kendisinden olmadığını düşünerek karısından şüphelenir. Bunun üzerine Kono Hana Sakuya Hime kapısı olmayan bir kulübe yapar. Kulübenin içine girerek, "Eğer çocuğum eşimden ise herhangi bir zarar görmesin, eşimden değil ise yanarak ölsün!" diyerek kulübeyi ateşe verir. Alevlerin arasından Hohodemi [Ateşten Doğan] isimli bir Kami doğar. İsim zamanla Muro No Yaşima'ya dönüşür.

Bu yörede şairler arasında yükselen dumanlara bakarak şiir yazmak gibi bir gelenek vardır. Bu geleneğin kökeni bu söylenceye dayanıyormuş. Dahası bu civarda *konoşiro** diye bilinen bir balığın yenilmesi de yasakmış. Sebebi bu balığın

* Bir tür tirsi balığı. Kelime anlamı "çocuk yerine"dir. *–yhn*

kızartılınca çok fena bir koku yaymasıymış. Bu koku yanmış insan eti kokusunu andırıyormuş. Bu şekilde, bu söylencenin buradaki halk arasında çok meşhur olduğunu ve çeşitli geleneklerde yaşatılmakta olduğunu gördüm.

NİKKO

Üçüncü ayın son günü [19 Mayıs] Nikko Dağı'nın eteklerinde bir handa kaldım. Hanın sahibi, beni rahatlatmak için, "Benim adım Hotoke* Gozaemon'dur. Çünkü benim en önem verdiğim şey dürüstlüktür. Bu nedenle çevremdekiler bana bu şekilde hitap ederler. O yüzden, bu gece burada istirahat ederken lütfen içiniz rahat olsun," dedi.

Bu kimsenin, böylesine günahlarla kirlenmiş bir dünyada ortaya çıkmış ne tür bir Buda** olduğunu anlamak için onu dikkatle izlemeye koyuldum. Bu adam nasıl bir kişiydi ki, benim gibi pejmürde kıyafetler içinde rahip kılıklı, bir dilenci hacı gibi seyahat eden birine böylesine yakınlık gösteriyordu? Doğrusu merak etmiştim.

Bu adam gerçekten de hiç hile hurda peşinde koşmayan, dürüstlüğün insan biçiminde görünüm kazanmış hâliydi. *Konuşmalar*'da*** geçen "erdemli insan"ın sanki ta kendisiydi. Doğuştan sahip olunan mizaç, temiz karakter dediğimiz şeyler nedir acaba? Böyle insanlar gerçekten de saygıyı hak ediyor.

---

* Japoncada Buda anlamında kullanılan sözcüklerden biri. *–çn*

** (Sans.) Uyanmış, bilinçlenmiş kişi. *–ybn*

*** Konfüçyus'ün ünlü eseri (*Lunyü*). *–çn*

Dördüncü ayın ilk günü [20 Mayıs] Nikko Dağı'na çıktım. Eskiden bu dağın adı Futarasan'mış. Rahip Kukai* buraya tapınağını inşa ederken bu dağın adını Nikko** olarak değiştirmiş. Rahip Kukai galiba bin yıl sonra bu dağın nasıl olacağını öngörmüştü; günümüzde bu dağın ışıkları tüm ülkeyi aydınlatıyor, faziletleri tüm Japonya'yı dolduruyor, yoksul-zengin bütün insanlara huzur veriyor.

Böyle mukaddes bir yer hakkında daha fazla konuşmak haddimi aşmak olacak. O yüzden, yazıma burada son veriyorum.

Ne kadar kutsal
Körpe yeşil yapraklar
Güneşte parıldarken

* Japon Budizminde Şingon mezhebinin kurucusu. –ç*n*
** (Jap.) Güneş ışığı. –ç*n*

KUROKAMİ DAĞI

Kurokami Dağı sislerle kaplı olmasına rağmen üzerindeki beyaz karlar seçilebiliyordu.

Saçlarımı kazıttım -
Yeni elbiseler
Kurokami Dağı'nda
(Yazan: Sora)

Asıl adı Kavai Sogoro olan yol arkadaşımın mahlası Sora'dır. Sora, benim evimin yakınında oturan ve gündelik işlerimde bana yardımcı olan bir dostumdur. Hem Matsuşima ve Kisagata'nın manzaralarını birlikte seyretmek, hem de benim için yolculuğun zorluklarını biraz olsun azaltmak için benimle birlikte bu yolculuğa çıkmıştı.

Yolculuğa çıkacağımız günün sabahı dostum Sora saçlarını kazıttı, siyah rahip cüppesi giydi ve adını bir rahibe yakışır şekilde Sogo* [Aydınlanmış] olarak değiştirdi. İşin böyle bir evveliyatı olduğu için Kurokami Dağı'yla ilgili

* Başo'nun da yaptığı gibi Japon şairleri isimlerini sık sık değiştirirdi. *–ybn*

bu haiku da doğmuş oldu. Bu haikuda geçen "yeni elbiseler" sözcüklerinin derinliklerindeki diğer anlamı, dostum Sora'nın bu yolculukta pek çok zorluğu göze almış olduğunu hissedebilirsiniz.

Tapınağın iki yüz metre kadar ilerisinde karşımıza bir çağlayan çıktı. Çağlayan, kayadaki bir mağaranın tepesinden âdeta patlarcasına fışkırıyor ve otuz metre kadar aşağıda kayalarla çevrili yeşilimsi bir göle dökülüyordu. Çağlayanı görebilmemiz için kayadaki mağaranın içine iki büklüm bir hâlde girmemiz gerekiyordu. Bu çağlayanı ancak arkasından seyretmek mümkün, bu yüzden bu çağlayana "Urami No Taki"* adı verilmiş.

Bir süre
Sığınmak çağlayana
Yaz ibadeti

* (Jap.) Arkadan görünen çağlayan. –*çn*

NASU

Nasu kasabasının Kurobane köyünde bir dostum yaşadığı için Nikko'dan Nasu'ya giden kestirme bir yola saptım. Uzaklarda bir köy görünmüştü. Oraya ulaşabilmek için uzun süre yürüdüm ancak oraya ulaşamadan yağmur bastırdı ve güneş battı. O gece, bir köylünün evine misafir olduktan sonra güneşin doğuşuyla birlikte yeniden geniş düzlükte yürümeye başladım.

Ovada ilerlerken otlayan bir at gördüm. Atın hemen yanı başında ot biçmekte olan bir adam vardı. Adamın yanına giderek, gitmek istediğim yere bir türlü ulaşamadığımı anlattım. Adam büyük bir samimiyetle, "Tüh, ne yapsak ki?" diye mırıldandı ve "Ne yazık ki benim sana yol gösterecek zamanım yok. Ancak bu ovada yollar çok karışıktır. Bu bölgeye alışkın olmayan biri kolaylıkla yolunu şaşırır. Ama en azından bu atı sana ödünç verebilirim. Bu at, belli bir yere kadar gidince durur ve daha fazla ilerlemek istemez. Durduğu yerde bu atı salıverin, o buraya kadar kendisi döner," dedi.

Tam ata binip ilerlemeye başlamıştım ki, arkamdan iki

çocuk koşarak geldi. Çocuklardan biri kız çocuğuydu. Kıza adını sordum, adının Kasane olduğunu söyledi. Bu isim, köy yerinde pek yaygın bir isim olmadığı için kulağıma çok hoş geldi.

Kasane* -
Katmer katmer yapraklı
Bir karanfil olmalısın sen!
(Yazan: Sora)

Çok geçmeden köye vardım. Atın semerine bir miktar teşekkür parası iliştirip, sahibine dönmesi için atı salıverdim.

* (Jap.) Üst üste yığılma, birikme. *–çn*

KUROBANE KÖYÜ

Kurobane köyünde dostum Coboci'yi ziyaret ettim. Benim bu ani ziyaretim onu oldukça sevindirmiş gibiydi. Sohbetimiz günlerce, gecelerce devam etti. Coboci'nin bir şair olan kardeşi Suito da bize çok sıcak davrandı, bizi sürekli evine davet etti ve akrabalarıyla tanıştırdı. Bu şekilde birkaç gün geçirdik.

Bir gün, köyün biraz dışında bir yere yürüyüşe çıktık. Eskiden inu-ou-mono* yeri olarak kullanılan bir harabeye geldik. Burayı gezdikten sonra Şinohara denilen yeri geçip eski bir mezarı ziyaret ettik. Bu mezar İmparator eşlerinden biri olan Tamamo isimli bir hanıma aitmiş. Oradan Haçiman Tapınağı'na gittik. Yoiçi isimli birisi hedef olarak konulan yelpazeyi usta bir atışla vurduktan sonra bu tapınakta dua etmiş. O gün buraları gezdikten sonra hava karardığı için dostumuz Suito'nun evine döndük.

Yakınlarda Komyo Tapınağı adında bir Şugendo** mabedi vardı. Oraya davetli olduğum için tapınağa uğradım,

---

* Eski Japon toplumunda bir tür av eğlencesi. –*çn*

** Japon Budizminde bir tarikat. –*çn*

Şugendo'nun kurucusu olan kişinin hatırasına yapılan köşede dua ettim.

Yaz mevsimi ve dağlar
Dua ettim
Azizlere benzemek için

UNGAN TAPINAĞI

Bu bölgede bulunan Ungan Tapınağı adındaki Zen mabedinin arka tarafında, benim Zen üstadım da olan Rahip Buççö'nun inzivaya çekildiği bir kulübe vardı. Üstadım bana bir keresinde, kendi yazdığı aşağıdaki şiiri çam kömürüyle kulübenin yakınındaki bir kayaya yazdığını söylemişti.

Eni boyu beş şaku'luk*
Otlar sarmış kulübeciğimden
Vazgeçerdim elbet
Şu yağmurlar olmasaydı

Kayaya yazılı bu şiiri görmek için bastonumu sürüye sürüye Ungan Tapınağı'na doğru yola koyuldum. Aynı yolda yürümekte olan yolcular kendiliğinden bir araya geldi ve kalabalık bir grup oluşturduk. Aramızda çok sayıda genç vardı. Neşeli sohbetler ederken çok geçmeden tapınağın bulunduğu yamaca kadar gelmiştim bile. Dağ, gür bir ormanla kaplıydı. Yol, vadi boyunca ilerilere doğru uzayıp gi-

* Bir uzunluk birimi. Yaklaşık 30 cm. *–çn*

diyordu. Çam ve sedir ağaçları öylesine gürdü ki, aralarına ışık bile sızamıyordu. Yol, yer yer yeşil yosunlarla kaplanmıştı. Yaz başı olmasına karşın hava neredeyse soğuk denilebilecek kadar serindi. Sonunda köprüyü geçip tapınağın kapısından içeri girdim.

Rahip Buççe'nun inzivaya çekildiği kulübenin yıkıntılarını bulmak için tapınağın arkasındaki kayaya tırmandım. Kayanın üzerinde, mağaranın hemen yanı başında bir kulübe kendi hâlinde öylece duruyordu. Eski Çin'deki Zen üstatları Rahip Myozen ve Rahip Houn'un inzivaya çekildikleri kulübelerin önünde duruyormuşum gibi hissettim bir an. Hislerimi hemen kâğıda döküp kulübenin direğine iliştirdim.

Ağaçkakanlar bile
Dokunmamış kulübeye
Yaz ağaçları arasında

SEŞŞOSEKİ

Kurobane köyünden Seşşoseki'ye* doğru yola koyuldum. Coboci'nin efendisi olan bey, bana atlarından birini ödünç vermişti. Atın yularını önden çekerek ilerlemekte olan seyis ise, benden bir haiku yazmamı rica etti. Bu istek beni bir hayli şaşırtmıştı doğrusu. Çünkü bir seyisin böyle bir şey isteyeceğini hiç tahmin etmemiştim.

Atın başını yana çevir ki
Duyabileyim
Guguk kuşunu

Seşşoseki, dağda kaplıcaların çok olduğu bir yerde bulunuyor. Taşın etrafından bugün bile zehirli bir gaz çıkıyor ve bu gaz oraya yaklaşan her türlü kuşu ve böceği öldürüyor. Üst üste yığılmış böcek ölülerinden neredeyse toprağın rengi bile seçilemiyor.

---

* Günümüzde Toçigi eyaleti içinde bulunan büyükçe bir taş. Japonca "ölüm taşı" anlamına gelir. *–çn*

AŞİNO

Rahip Saigyo'nun* dizelerinde geçen meşhur söğüt ağacı, Aşino'da tarlalar arasından geçen bir yolun kenarındadır. Bu yörenin beyi, ne zamandır bana hep bu söğüt ağacını göstermek istediğini söylüyordu. O, bu söğüt ağacından bahsettikçe ben de hep nerede olduğunu merak ederdim. Bugün en sonunda bu ağacın gölgesinde dinlenme fırsatı buldum.

Tarlayı ekmek
Ve kalkıp gitmek -
Söğüt ağacından

* Kamakura dönemi (1185-1333) başlarında yaşamış (1118-1190), erken dönem Budist keşiş-şairlerin en önemlilerinden biri. *–ç n*

ŞİRAKAVA

Huzursuzluk içinde geçen ve günler süren bir yolculuğun ardından nihayet Şirakava sınırındaki kapıya ulaştım. Buraya ulaştığımda ilk kez ruhumda bir dinginlik hissettim. Bu dinginlik, kuzey yolculuğuna çıkabilmem için bana gerekli olan şeydi. Geçmişte Taira No Kanemori'nin buradan geçerken yazdığı şiiri hatırladım ve neden öyle bir şiir yazdığını şimdi daha iyi anladım. Burası eskiden beri çok sayıdaki, sınırlarda bulunan kapılar içinde özellikle önemli kabul edilen üç kapıdan biriydi. Nice zarif ve duygulu kimseler vardı ki buradan geçerken kalplerini âdeta burada bırakmışlardı.

Rahip Noin'in şiirini anımsayınca sonbahar rüzgârının tatlı uğultusunu duyar gibi oldum. Minamoto No Yorimasa'nın şiirini anımsayınca, şiirde geçen sararmış yaprakların meydana getirdiği ve bir tabloyu andıran muhteşem manzara gözlerimin önünde canlandı. Tüm bunlar zihnimde birer birer canlanırken, etrafımdaki körpe çiçeklerin muhteşem görüntüleri de âdeta ruhumun derinliklerine işleniyordu. Bembeyaz açmış taşdelen çiçeklerine* eşlik

* (Orj.) Unohana. *–yhn*

eden beyaz böğürtlen çiçekleri arasından geçerken, insan sanki karlarla kaplı bir yerden geçiyormuş hissine kapılıyor. Fucivara No Kiyosuke, bir kitabında eskiden buradan geçen insanların güzel elbiseler giyerek geçtiklerini anlatır.

Taşdelen çiçekleri takıp saçlarıma
En güzel kıyafetlerimle
Geçiyorum kapıdan

SUKA IRMAĞI

İşte bu şekilde, eski şiirlere konu olan Şirakava sınırındaki kapıdan geçerek yoluma devam ettim. Abukuma Irmağı'nı geçtim. Sol kolda yüce Aizu Dağı âdeta göğü delercesine yükseliyor; sağ kolda ise İvaki, Soma ve Miharu köyleri birbirini takip ediyordu. Bu köylerle, Hitaçi ve Şimotsuke köyleri arasında yükselen dağlar bir sınır oluşturuyordu. Kagenuma diye bir yerden de geçtim ama hava bulutlu olduğu için ne yazık ki manzarayı seyredemedim.

Sukagava adlı hanın sahibi olan Tokyu ismindeki bir şairi ziyaret ettim ve dört, beş gün kadar onun misafiri oldum. Tokyu, bana Şirakava kapısından geçerken nasıl bir şiir yazdığımı sordu. Ben de cevaben uzun yolculuk yüzünden çok yorgun olduğumu, dahası muhteşem manzaraları seyretmekten ve eski şairlerin dizelerini düşünmekten kendimi alamadığım için arzu ettiğim gibi şiirler yazamadığımı itiraf ettim.

İlk keyif
Kuzeyin tarlalarındaki
Türküler

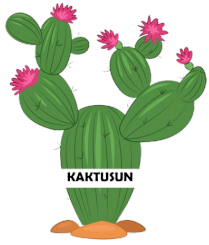
Şirakava kapısından geçerken şiir yazamamış olmam beni çok üzmüştü. Yukarıdaki bu şiir ilki olmak üzere birbiriyle bağlantılı üç tane şiir yazdım.

KESTANE ÇİÇEĞİ

Bu hanın yakınlarında bir yerde, büyük bir kestane ağacının gölgesine bir kulübe yaparak herkesten uzak tek başına yaşayan bir rahip vardı. Rahip Saigyo'nun şiirinde anlattığı ve kestane topladığı yüce dağın da böyle bir yer olabileceğini düşündüm. Çevremi kaplayan büyük sessizlik içerisinde aşağıdaki cümleleri yazdım:

"Kestane" anlamına gelen yazı imi, "ağaç" ve "batı" imleriyle yazılır ve de kestanenin batıdaki cennetin ağacı olduğu söylenir. Ayrıca Aziz Gyoki'nin hem bastonunun hem de evinin direklerinin kestane ağacından olduğu rivayet edilir.

Çatının kenarında
Kimsenin görmediği
Kestane çiçeği

ASAKA DAĞI

Tokyu'nun yanından ayrılıp yoluma devam ettim. Beş ri* kadar ileride Hivada adında bir başka han daha vardı. Bu hanın biraz ilerisinde de adı şiirlerde geçen ünlü Asaka Dağı bulunuyordu. Bu dağ, yoldan pek uzakta değildi. Süsen çiçeklerinin mevsimi yaklaşmıştı. Hangi çiçeğin süsen çiçeği olduğunu birkaç kişiye sormama rağmen bilen çıkmadı. Asaka Gölü'nün kıyısında da çiçeği aramaya devam ettim. Karşıma çıkanlara bu çiçeği soruyordum ama bilen hiç kimse yoktu. Ben süsen çiçeğinin peşinden koştururken saatler ilerledi ve güneş dağın arkasında kayboldu. Nihonmatsu'dan sağa saptım, meşhur Kurozuka kayalıklarını seyrettikten sonra geceyi Fukuşima'da geçirdim.

* 3,93 kilometreye denk gelen bir Japon ölçü birimi. *–yhn*

ŞİNOBU KÖYÜ

Ertesi gün ünlü "şinobuzuri" taşını görmek için Şinobu köyüne gittim. Taşı, dağın gölgesindeki bu küçücük köyde, yarısından fazlası toprağa gömülmüş hâlde buldum. Köydeki çocukların anlattıklarına göre bu taş eskiden dağın tepesindeymiş. Ne var ki, bu taşı görmeye gelenler buğday tarlalarına zarar verdiği için köy halkı bu taştan kurtulmaya karar vermiş ve bu taşı vadiye doğru yuvarlamış. Taş da bu şekilde baş aşağı çakılmış. Çocukların anlattıkları, olabilecek türden bir hikâyeydi.

Çeltik tutan eller
Geçmişteki ustaların
Ellerini andırıyor

SATO MOTOHARU HARABELERİ

Şinobuzuri taşını gördükten sonra Tsukinova denen yeri geçip Senoue ismindeki hana ulaştım. Sol kola doğru bir buçuk ri [yaklaşık altı km.] kadar ilerleyince, dağın yamacında Sato Motoharu harabeleri bulunuyordu. Harabeler, İizuka köyünün Sabano düzlüğündeydi. Köylülere yol sora sora ilerledim ve Maruyama Tepesi'ne kadar geldim. Burada savaşçı Sato Motoharu'nun yaşadığı konağın yıkıntıları vardı.

Köylülerden, Maruyama Tepesi'nin eteğinde Sato Motoharu'nun konağının büyük kapısından artakalan yıkıntıların olduğunu öğrenmiştim. Kapı yıkıntılarının etrafını seyrederken, Sato Motoharu'nun bir zamanlar burada yaşadığını düşününce gözyaşlarımı tutamadım. Yakındaki bir tapınağın avlusunda Sato ailesinin bireylerine ait mezarlar vardı. Bu mezarlar arasında hele iki tanesi vardı ki insanı derin bir hüzne boğuyordu. Bu mezarlar, Tsuginobu ve Tadanobu kardeşlerin hanımlarının mezarlarıydı. Kocalarının zırhlarını kuşanarak isimlerini sonraki nesillere du-

yuran bu kadınlar için farkında dahi olmadan gözlerimden yaşlar süzüldü. Çin'de insanı ağlatan mezartaşları olduğu söylenir; hiç şüphesiz onlara benzeyen mezartaşlarından ikisi de işte burada, tam gözümün önünde duruyordu.

Tapınağa girdim, burada bana ikram edilen çayı içtim. Tapınakta Yoşitsune'nin kılıcı ve onun sağ kolu Benkei'in çantası, bu tapınağın hazinesi olarak muhafaza ediliyordu.

Çanta ve kılıç
Beşinci ayın süsü
Sancaklar arasında

Bu şiiri yazdığımda tarih beşinci ayın ilk [18 Haziran] günüydü.

İİZUKA KÖYÜ

O geceyi İizuka köyünde geçirdim. Burası aynı zamanda ünlü bir kaplıcaydı. Önce güzelce bir yıkanıp yol yorgunluğumu attım, sonra da kalabileceğim bir yer aramaya koyuldum. Bulduğum yer, toprak zemin üzerine serili hasırdan ibaret mütevazı bir odaydı. Feneri bile olmadığı için ocaktan sızan zayıf ışığın yardımıyla yer yatağımı serdim ve istirahate çekildim.

Gece yarısı gökgürültüsü ve şiddetli yağmurun sesine uyandım. Tavandan süzülerek yattığım yeri ıslatan yağmur damlalarının yanı sıra pireler ve sivrisinekler de bana rahat vermemişti. Bu yüzden, doğru düzgün uyuyamadan sabahı ettim. Aksilik bu ya, bir de eskiden beri mustarip olduğum bir rahatsızlığım nüksetti ve bu nedenle müthiş bir karın ağrısıyla iki büklüm hâlde kıvranıp durdum.

İlkbaharın bu kısa gecesi bana çok uzun gelmişti. Güneş doğar doğmaz hemen handan ayrılıp yollara düştüm. Ne var ki, geceki karın ağrısı hâlen devam ediyordu ve çok hâlsizdim. Mecburen bir at kiralayarak Kori kasabasına doğru ilerlemeye başladım.

Daha önümde uzun bir yolculuk vardı. Yolculuk sırasında bu şekilde rahatsızlanmış olmam beni epey huzursuz etmişti. Kendi kendime "Çıktığın bu yolculuğun dere tepe, dağ taş yürüyerek ilerleyeceğin bir yolculuk olduğunu asla unutma! Ölümü bile göze aldığını unutma! Olur da yolculuk sırasında ölürsen, bu da senin kaderinde olan bir şey!" dedim.

Bunları düşünerek kendimi biraz topladım. Daha bir kendime güvenle ve sağlam bir şekilde toprağa basmaya başladım. Bu şekilde, Okido'yu aştım.

KASAŞİMA

Abumizuri ve Şiroşi kalelerini geçip Kasaşima'ya vardım. Hemen oradaki köylülere Fucivara No Sanekata'nın mezarını sordum. Onlar da bana sağ kolda görünen dağın eteğinde Minova ve Kasaşima köyleri olduğunu, orada dosocin'e* adanmış bir tapınak ve mezar yıkıntılarının olduğunu söylediler. Dediklerine göre anlattıkları yer otlarla kaplıymış.

Oraya gitmek istiyordum ancak beşinci ayın yağmurları yüzünden yol âdeta bir bataklığa dönmüştü. Çamur deryasını andıran yolda ilerlemek imkânsızdı. Bu yüzden, gitmek istediğim yeri uzaktan seyretmekle yetindim. Köylerin isimlerinde geçen *mino*** ve *kasa**** sözcükleri yağmuru çağrıştırıyordu.

Aklıma şu dizeler geldi:

---

* Japon halk inanışlarında yollara hükmettiğine inanılan doğaüstü güç. –*çn*

** (Jap.) Hasır yağmurluk. –*çn*

*** (Jap.) Hasır şapka. –*çn*

Kasaşima'ya kadar -
Beşinci ayın
Çamurlu yolu

Geceyi İvanuma'da geçirdim.

TAKEKUMA'NIN ÇAM AĞACI

Geceyi geçirdiğim İvanuma'da, Takekuma'nın ünlü çam ağacı da vardı. Bu çam ağacının görüntüsü öylesine muhteşemdi ki, seyrettikçe insanın aklını başından alıyordu. Gövdesi, kök yerinden tam ikiye ayrılmıştı ve eski hâlini olduğu gibi muhafaza ediyordu.

Rahip Noin'i anımsadım. Geçmişte buraya vali olarak atanan kişinin bu çam ağacını Natori Irmağı üzerine kurulacak köprünün kazığı olarak kullanmak üzere kestirmesi yüzünden Rahip Noin derin bir hüzne boğulmuş ve şu dizeleri yazmış:

Çam ağacı
Bu kez
Bir şey yok kendisinden

Anlatılanlara göre bu ağaç yüzyıllar boyu budanmış ve farklı ağaçlarla aşılanmış. Şu andaki görünümü ise çam ağacının bin yıllık ömrüne yakışır şekilde güzellik ve za-

rafetle dolu. Edo'dan ayrılırken öğrencim Kyohaku bana şu şiiri hediye etmişti:

Kuzeyin kiraz çiçekleri
Gösterin üstadıma
Takekuma'nın çam ağacını

Ben de karşılık olarak aşağıdaki şiiri yazdım:

Kiraz çiçekleri
Üç ay sonra görebildim
Çift dallı çam ağacını

SENDAİ

Natori Irmağı'ndan geçip Sendai'ye girdim. İnsanların saçaklara mavi süsen çiçekleri taktığı gündü.* Kendime kalabileceğim bir han buldum ve burada dört beş gün kadar kalmaya karar verdim.

Burada Kaemon isminde bir ressam yaşıyordu. Gerçek bir sanatçı olduğu söylenen bu kişiyle ben de ahbap oldum. Kaemon bir gün eski şiirlerde geçen bazı yerleri bulduğunu söyledi ve bana buraları gezdirmeyi teklif etti.

Birlikte Miyagino'ya gittik. Ovadaki yoncalar birbiri içerisine geçmişti. Yoncaların açtığı mevsim olan sonbaharda, yoncaların ne denli muhteşem bir görüntü oluşturduklarını hayal ettim. Tamada, Yokono ve Tsutsucigaoka gibi yerlerde de tıpkı şiirlerde bahsedildiği gibi asebi çiçekleri açmıştı. Konoşita diye bilinen ve güneş ışıklarının girmediği kapkaranlık nemli bir çam ormanına girdik. Yakuşi** ve

---

* Tarihi 7. yüzyıla kadar uzanan, ancak günümüzde 5 Mayıs'ta kutlanan bir bayram geleneği. *–ybn*

** Japon Budizminde tıp ve eczacılığı temsil eden aziz. *–çn*

Tencin'e* adanmış tapınaklarda dua ettim. O gün, o şekilde bitti ve hava karardı.

Dostum Kaemon bana Matsuşima ve Şiogama'ya ilişkin bazı çizimlerini, dahası koyu mavi bağcıklı bir çift hasır sandalet hediye etti. Kaemon gerçek bir sanatçıydı ve bunu her hareketiyle ispatlamıştı.

Süsen çiçekleri
Ayaklarıma bağladığım
Sandallarımın bağcıklarında

* Japon halk inanışında bilgiye hükmettiğine inanılan Kami. –*çn*

TSUBO NO İŞİBUMİ

Kaemon'un çizdiği haritalara bakarak ilerledim. *Kuzeye giden ince yol* olarak bilinen yol boyunca uzanan dağ yamacında, ünlü Tofu hasırlarının malzemesi olan kamışlar yetişiyordu. Bugün bile her sene bu hasırlar örülerek vergi olarak valiye gönderiliyormuş.

Tsubo No İşibumi adıyla bilinen taş anıt, İçikava köyündeki Taga Kalesi'nin yıkıntıları arasında bulunuyor. Bu taş anıtın yüksekliği altı şakudan* fazla, eni ise üç şaku kadar. Yüzeyini kaplamış yosunların arkasından yazılar belli belirsiz okunabiliyor. Civardaki şehirlerin buraya olan uzaklıkları taşın üzerine kazınmış. Ayrıca, şöyle bir bilgi de yer alıyor:

Bu kale birinci cinki yılında (724), bölge müfettişi ve Ezo Valisi Ono No Azumahito tarafından yaptırılmıştır. Altıncı tenpyo hoci yılında da (762), bölge müfettişi ve Ezo Valisi Emi No Asakari tarafından tamir ettirilmiştir.

Tarih: On ikinci ayın birinci günü.

* Bir uzunluk birimi. Yaklaşık 30 cm. *–çn*

Bu kalenin yaptırıldığı tarih, İmparator Şomu'nun dönemine denk gelmektedir. Eskiden şiirlere konu olan pek çok yerin günümüzde eski hâllerinden eser kalmadığı bir gerçek. Dağlar aşınmış, ırmaklar yönünü değiştirmiş, yollar değişmiş, kayalar toprağa gömülmüş, yaşlı ağaçların yerini yenileri almış. Zaman ilerledikçe ve devir değiştikçe, meşhur yerlerin kalıntıları birer birer tarihe karışıp gidiyor. Bununla birlikte, bin yıl öncesine ait bu taş anıt bize eski insanların yaşayışını gösteriyor. Böyle bir anıtı görebilmek, hiç kuşkusuz bu zahmetli yolculuğun bir semeresi ve uzun ömrün bir nimeti. Bu taş anıt, bana yolculuğun tüm yorgunluğunu unutturdu ve bu ânın mutluluğuyla gözlerimden sevinç gözyaşları süzüldü.

ŞİOGAMA

Noda'daki Tama Nehri ve Oki No İşi'yi [Göldeki Büyük Taş] ziyaret ettikten sonra Sue No Matsuyama [Ebedi Çamlık] denilen yerde bulunan Maşşozan Tapınağı'nı ziyaret ettim. Tapınağın yakınındaki çam ormanında, ağaçların arasında, sağa sola dağılmış mezarlar gördüm. Mezarları seyredince düşündüm: Kimler çekip gitmemişti ki bu dünyadan? Yan yana uçan kuş çiftleri gibi, dalları iç içe geçmiş ağaçlar gibi birbirine sonsuza dek aşk sözü vermiş olan erkek ve kadınlar bile günü geldiğinde birbirinden bu şekilde ayrılıyordu. Böyle düşününce kelimeler boğazımda düğümlendi.

Tapınakların akşam çanlarının çaldığı saatte Şiogama'ya ulaştım. Tapınak çanları da bana hayatın ne denli fani olduğunu hatırlattı. Beşinci ayın yağmurlarının hüküm sürdüğü gökyüzü berraktı, ay hafif bir ışık saçıyordu; biraz ileride Magakiga Adası görünüyordu. Balıkçı tekneleri yavaş yavaş karaya dönmeye başlamıştı. Karaya dönen balıkçılar, o günkü avı kendi aralarında pay ediyorlardı. Balıkçıların sesi kulaklarımda çınladıkça eski bir şiiri anımsadım. Yolculuk hüznüm ve yalnızlığım daha da arttı.

O gece yattığım yerde, biva* çalarak okucoruri** söyleyen bir âmâ rahibi dinlemek zorunda kaldım. Rahibin çalıp söylediği şey ne bir heikyoku idi ne de kovakamai.*** Kırsal kesim kokan sesiyle var gücüyle avaz avaz bağırdığı için ne yalan söyleyeyim pek usta bulmamıştım onu. Ancak yine de, böyle köylük bir yerde eski bir sanatın korunuyor olmasına sevindim.

Sabah erkenden Şiogama Tapınağı'nı ziyaret ettim. Burasını yöneten eski valilerden biri, bu tapınağı baştan ayağa yeniletmiş. Tapınağın ana sütunları kalın ve gösterişliydi, boyanmış ahşap çatı da çok hoştu. Taş merdivenleri bir hayli yükseğe kadar çıkıyordu. Doğmakta olan güneşin ışıkları, kızıl tahta çitlerin üzerine vuruyor ve onları ışıl ışıl parıldatıyordu. Başkentten oldukça uzak bir yeri böyle kutsal ışıkların aydınlatması, kuşkusuz ki sevgili ülkem Japonya'nın yüceliğinin bir göstergesi olsa gerek. Bana böyle ilahi bir manzara seyrettirdikleri için kutsal güçlere tüm kalbimle teşekkür ettim.

Tapınağın önünde eski bir fener vardı. Fenerin demir penceresinin yüzüne şöyle bir yazı kazınmıştı:

Bunci üçüncü yılında (1187), İzumi No Saburo tarafından tapınağa hediye edilmiştir.

Bundan beş yüz yıl kadar önce yaşamış olan bu savaşçı gözümün önünde canlandı. İzumi No Saburo, cesur ve sadık bir savaşçıydı. Ünü o kadar büyüktü ki, bugün dahi ona saygı duymayan kimse yoktur. Eskiler şöyle der: "İnsan,

* Ud benzeri bir müzik enstrümanı. –ç*n*

** Bir tür piyes. –ç*n*

*** Heikyoku ve kovakamai, geleneksel Japon müziğinde birer türdür. –ç*n*

insan olabilmek için mücadele etmeli ve sadakatini korumalıdır. Eğer böyle yaparsa hak ettiği ünü kendiliğinden kazanır." Gerçek tam da eskilerin söylediği gibi!

Tapınak ziyaretim sona erdiğinde neredeyse öğle olmuştu. Hava kararmadan bir kayık kiraladım ve Matsuşima'ya geçtim. Şiogama'dan yaklaşık iki ri [yaklaşık sekiz km.] uzaklıktaki Ocima Sahili'ne çıktım.

MATSUŞİMA

Matsuşima'nın Japonya'nın en güzel yeri olduğu söylenir. Öyle ki, Çin'deki meşhur Dotei Gölü ve Sekko Gölü'yle kıyaslandığında bile onlardan aşağı kalmaz. Deniz, güneydoğu tarafından karanın içlerine süzülür ve bir körfez oluşturur. Körfezin iç kısmı üç ri [yaklaşık on iki km.] kadardır. Tıpkı Çin'deki Sekko Gölü'nde olduğu gibi gelgitler burasını deniz suyuyla doldurmuştur.

Körfezde sayısız adacık bulunuyor. Yüksek olanlar âdeta göğe yükseliyor, alçak olanlar ise sanki denizin üzerinde emekliyor. Kimi adalar sanki ikili, üçlü üst üste binmiş gibi birbirinin üzerinde yükseliyor. Bir tarafta ayrık bir ada varken, karşı tarafında bir başka adanın uzantısı olan bir adacık görüyorsunuz. Bazı adalar bir başka adayı sanki sırtlamış veya kucaklamış gibi görünüyor. Tıpkı birisinin çocuğunu veya torununu kucaklıyormuş gibi bir görüntüyü andırıyor.

Çam ağaçlarının yeşilliği koyu mu koyu. Ağaç dalları, gelgit rüzgârlarının etkisiyle hoş kıvrımlar oluşturmuş. Dalların kıvrımları öylesine büyüleyici ki, sanki insan eliyle özene bezene oluşturulmuş gibi. Matsuşima'nın güzelliği

sıradan bir güzellik değil. Bir benzetme yapmam gerekirse harikulade güzel bir bayanın makyaj yaparak daha da güzelleşmiş hâli gibi. Bu güzellik, yeryüzüne biçim veren Oyamatsumi'nin* bir hüneri olmayıp ne olabilir? Bu muhteşem tabiatı yaratan kutsal gücün büyüklüğünü hangi insanoğlu resimle veya şiirle ifade edebilir ki?

Ocima aslında ana karanın bir uzantısı. Denizin içine uzanan bir kara parçası bu adayı oluşturmuş. Bu adada Zen üstadı Ungo'nun mabedinin yıkıntıları ve üzerinde zazen** yaptığı kaya bulunuyor. Çam ağaçlarının gölgesinde inzivaya çekilmiş insanlar göze çarpıyordu. Hasır çatılı kulübelerden, çam yapraklarının tutuşturulmasıyla çıkan dumanlar süzülüyordu. Burada kendi hâllerinde ve huzur içerisinde yaşayan bu insanlar bir hayli ilgimi çekti. Merakıma yenik düştüm ve tanımadığım bu insanlarla hemen kaynaştım.

Zaman ilerlemişti. Gökyüzünde yükselen ayın silueti denize vuruyor, öğlenkinden tamamen farklı bir manzara insanı büyülüyordu. Matsuşima sahiline dönüp bir hana yerleştim. Yerleştiğim oda pencereleri açık, ikinci katta sade bir odaydı. Matsuşima'nın gece manzarasını doyasıya seyrettim. Sanki yüce tabiatın koynunda tuhaf bir seyahate çıkmıştım ve tüm bedenim gizemli bir güçle sarmalanmıştı.

Matsuşima -
Ne olursun bir turnaya dönüş
Ey guguk kuşu
(Yazan: Sora)

---

* Japon mitolojisinde geçen bir Kami. –*çn*

** Zen meditasyonu. –*çn*

Yol arkadaşım Sora bu dizeleri yazmıştı ancak ben Matsuşima'nın güzelliği karşısında o denli kendimden geçmiştim ki, hiç de şiir yazabilecek durumda değildim. Şiir yazmaktan vazgeçip uyumayı denediysem de bir türlü gözüme uyku girmedi. Evimden ayrılırken dostlarım Yamaguçi Sodo ve Hara Anteki'nin bana hediye ettikleri şiirleri çantamdan çıkardım. Bu şiirleri ruhumu dinginleştiren gece arkadaşları olarak tek tek okudum. Çantamda Sanpu ve Cokuşi'den de şiirler vardı!

Beşinci ayın on birinci günü Zuigan Tapınağı'nı ziyaret ettim. Bu tapınak, otuz iki nesil önce Çin'e giderek orada Budizmi öğrenen ve daha sonra tekrar Japonya'ya dönen Makabe No Heişiro tarafından kurulmuş. Sonraki zamanlardaysa Zen üstadı Ungo'nun büyük çabaları sayesinde tapınak baştan ayağa yenilenmiş; pırıl pırıl ışıldayan altın renkli duvarlara ve muhteşem iç süslemelere sahip bir mabet olmuş. Âdeta yeryüzünde cenneti temsil etmeye çalışan bir yapı hâline getirilmiş. Bu tapınağı seyrederken ünlü rahip Kenbutsu hatırıma geldi. Kimbilir hangi tapınakta hayatını geçirdi diye düşünmeden edemedim.

İŞİ NO MAKİ

Beşinci ayın on ikinci günü Matsuşima'dan ayrılarak Hiraizumi'ye doğru yola çıktım. Yolumun üzerinde olan Aneha'nın çam ağacı ve Odae'nin köprüsünü görmek istedim. Bunları ararken kendimi ıssız bir yerde buluverdim. İzlediğim yolda bana yardımcı olacak ne bir yıkıntı vardı ne de başka bir şey. Bu yol, yalnızca avcıların ve ormancıların kullandığı ıssız bir yoldu. Nerede olduğumu tahmin bile edemiyordum. Bir süre dolandıktan sonra İşi No Maki Limanı'na çıktım. Az ötede, denizin açıklarında Kinkazan Adası görünüyordu. *Kinkazan* ismi, tenpyo yirmi birinci yılında (749) bu adada bulunan altınların İmparatorluk Sarayı'na armağan edilmesi ve ünlü şair Otomo No Yakamoçi'nin burayı "altın çiçekler açan ada" olarak öven şiirini yazmasından sonra buraya verilmiş.

Yüzlerce gemi İşi No Maki Limanı'na demirlemişti, liman çevresinde çok sayıda ev göze çarpıyordu. Bacalardan dumanlar yükseliyordu. Her ne kadar buraya yanlışlıkla gelmişsem de, bu yanlışlıktan dolayı çok memnun olmuştum. İyi ki buraya gelmişim diye içimden geçirdim.

Gece kalabileceğim bir yer aramaya koyuldum. Ne var ki bu konuda bana yardımcı olacak kimseyi bulamadım. En sonunda geceleyebileceğim küçük bir kulübe buldum. Sabah olur olmaz yine yollara düştüm, ancak ne tarafa gitmem gerektiğini bilemiyordum. Bilmediğim yollarda ilerlemeye başladım. Uzaktan Sode Geçidi, Obuçi Otlağı ve Mano Çayırı'nı seyrede seyrede ırmak boyunca bir hayli yol yürüdüm.

Sonunda Toima'ya ulaştım ve burada bir gece geçirdim. Ertesi gün de Hiraizumi'ye vardım. Galiba İşi No Maki'den Hiraizumi'ye kadar yirmi ri'den [yaklaşık yetmiş dokuz km.] fazla bir yol yürümüştüm.

HİRAİZUMİ

Fucivara sülalesinin üç kuşak süren görkemli iktidarı sanki bir rüyaymış gibi bir anda silinip gitmişti. O dönemlerin heybetli ana kapısı yaklaşık bir ri [yaklaşık dört km.] ileride beni bekliyordu. O günlerde Hiraizumi görkemli bir şehirdi. Son kuşağın temsilcisi Hidehara'nın konağı şimdilerde bir tarlaya dönmüştü, yalnızca Kinkei Dağı görünümünden bir şey yitirmemişti.

Önce Takadaçi sırtına tırmandım. Bu sırttan, güneyden çağıldayarak gelen Kitakami Irmağı görünüyordu. Koromo Irmağı da, İzumi Kalesi'nin eteklerini sıyırarak Takadaçi Sırtı'nın altında Kitakami Irmağı ile birleşiyordu.

Hidehara'nın oğlu Yasuhira'nın konağı, Koromo sınırının kuzeyindeydi. Bu konak, güney bölgeleriyle bir sınır görevi görmüş ve kuzeyin yerli halklarının saldırılarını önlemiş. Büyük kahramanlıklar gösteren savaşçılar, Takadaçi Sırtı'nda savunmaya çekilmiş ve Efendi Yoşitsune'yi ölümleri pahasına korumuşlar. Ancak bu da, ne yazık ki diğer yiğitlikler gibi tarihin sayfalarına gömülmekten kurtulamadı. Bu yiğitliklerin yaşandığı savaş alanı bugün otların yurdu

olmuş. Ünlü şair Toho'nun dizelerinde olduğu gibi, "Ülke yıkılsa bile dağlar ve nehirler öylece kalır, kaleler yıkılsa bile ilkbaharın her gelişinde ağaçlar yeşillenir." Hasır şapkamı çıkarıp bir köşeciğe oturdum ve bu hazin manzara karşısında zamanın nasıl geçtiğini bile anlamadan gözyaşı döktüm.

Yaz otları
Üzerine sinmiş her birinin
Savaşçıların hayalleri

Taşdelen çiçekleri arasında
Bembeyaz saçlarıyla
Yiğit savaşçı Kanefusa
(Yazan: Sora)

Hep övgüyle bahsedilen Çuson Tapınağı'nın bazı kısımlarını görebildim. Kütüphane kısmında Fucivara sülalesinin üç kuşak beylerinin heykelleri, Işıklı Salon'da ise bu kişilerin lahitleri ve bunların yanında Amida Nyorai,* Seişi Bosatsu** ve Kanzeon Bosatsu'nun*** heykelleri de bulunuyordu.

Aslında şimdiye kadar çoktan tapınakta bulunan hazinelerin dağılıp gitmesi, mücevher süslü kapıların rüzgârda parçalanması, altın sıvalı sütunların yağmur ve kardan dolayı zarar görmesi gerekirdi. Bereket versin ki, tapınağın dört tarafına örülmüş olan sağlam duvarları ve kiremitli çatısı sayesinde bu tapınak kendini rüzgâr ve yağmurdan koruya-

* Japon Budizminde insanları doğru yola ilettiğine inanılan bir figür. –ç*n*

** Japon Budizminde bilgeliği temsil eden aziz. –ç*n*

*** Japon Budizminde insanları sıkıntılarından kurtardığına inanılan önemli bir figür. –ç*n*

bilmiş ve bin yıllık bir tarih hazinesi olarak bugüne kadar gelebilmişti.

Beşinci ayın yağmurları
Çekinmiş ve yağmamış
Işıklı Salon üzerine

ŞİTOMAE SINIRINDAKİ KAPI

Güneye inen yolu uzaktan seyrederek güneybatıya saptım ve İvade köyüne vardım. Geceyi bu köyde geçirdim. Ertesi gün Oguro Burnu'nu, Mizu Adacığı'nı aşıp Naruko Kaplıcası'na ulaştım. Naruko Kaplıcası'ndan Şitomae sınırındaki kapıyı geçip Deva'ya doğru ilerlemeyi düşünüyordum. Ancak bu yoldan fazla yolcu geçmediği için sınır muhafızları benden biraz kuşkulanmış gibiydi. Neyse ki, kısa bir sorgudan sonra beni salıverdiler.

Yüksek bir dağa tırmanırken güneş battı, hava karardı. Sınırı korumakla görevli köy muhtarını bularak beni bir gece misafir etmesini rica ettim. Ancak burada hiç de tahmin etmediğim bir şey başıma geldi. Hava öyle bir bozdu ki, böylesine bir dağ başında tam üç gün dışarı bile çıkamadım.

Bitler, pireler
Atın idrarı
Yastığımın dibinde

Köy muhtarının dediğine bakılırsa, buradan Deva'ya ulaşabilmek için önce yüksek bir dağı aşmak gerekiyormuş. Dahası yol da belli olmadığı için bir rehber tutmak iyi olacakmış. Bunun üzerine bir rehber tutmaya karar verdim. Bana rehberlik yapacak kişi, dinç ve gözüpek bir gençti. Belinde kılıcı, elinde meşe ağacından değneğiyle önümde yürümeye başladı. Böyle tehlikeli bir dağ yolculuğunda başıma kötü bir şey gelebileceğini düşüne düşüne, endişeli bir şekilde rehberimin peşinden ilerlemeye başladım.

Karşılaştığım manzara, tam da muhtarın dediği gibiydi: Dağ oldukça yüksekti ve yolumuz sık ağaçlarla kaplıydı, sanki gece karanlığında yürüyor gibiydim. Etraf öylesine ıssızdı ki, tek bir kuş sesi bile duyulmuyordu. Toho'nun şiirinde geçen, "Rüzgâr yukarıdan aşağıya doğru bir bulutçuktan kumlu nefesini üflüyormuşçasına kapkaranlıktı," ifadesindeki gibi bir manzaraydı. Sayısız defa bambuların arasından geçtik, dereleri aştık, ayağımıza dolanan taşlardan dolayı tökezledik. Soğuk terler döke döke, sonunda Mogami'ye vardık.

Bana rehberlik eden genç, geldiğimiz yolun aslında çok daha zorlu olduğunu ve zaman zaman çeşitli tehlikelerle karşılaştığını anlattı. Dediğine göre çok şanslıymışız. Genç rehberim, beni Mogami'ye ulaştırdıktan sonra döndü. Dağ yolculuğumuz sağ salim sona ermiş olmasına rağmen rehberimin anlattığı korkunç şeylerin etkisiyle uzun süre üzerimden tedirginliği atamadım.

OBANAZAVA

Obanazava'da Seifu adında bir şairi ziyaret ettim. Seifu, zengin bir tüccar olmasının yanı sıra çok olgun ve iyi karakterli birisi. İşi gereği sık sık Kyoto'ya gidip geldiği için yolcunun hâlinden de anlayan biri. Yolculuğun ne denli zor olduğunu bildiğinden olsa gerek günlerce içtenlikle beni evinde ağırladı, üzerimde birikmiş olan yol yorgunluğunu atmam için her türlü nezaketi gösterdi. Onun bu içtenliğine ve misafirperverliğine karşılık olarak ben de aşağıdaki şiirleri yazdım.

Uyudum
Serin odalarda
Kendi evimdeymiş gibi

Haydi çık dışarı
Kasaların altından
Avaz avaz bağıran kurbağa

Aspir çiçekleri
Seyrettikçe aklıma geliyor
Güzel hanımların makyajı

İpekböceği yetiştiricisi
Giyinmiş
Eski zamanlardaki gibi
(Yazan: Sora)

RYUŞAKU TAPINAĞI

Yamagata'da Ryuşaku Tapınağı vardır. Rahip Cikaku tarafından inşa edilen bu tapınak gerçekten de insanı derinden etkiliyor ve insana huzur veriyor. Yörede yaşayanlar bu tapınağı mutlaka görmelisin dedikleri için burayı ziyaret etmeye karar vermiştim. Bu yüzden, Obanazava'da yolumu değiştirdim ve tapınağa kadar olan yedi, sekiz ri [yaklaşık otuz bir km.] kadar uzunluğundaki yolu yürüdüm.

Vardığımda henüz güneş batmamıştı. Önce tapınağı ziyarete gelenlerin konakladıkları dağın eteğindeki kulübelerden birinde kendime uyuyacak bir yer buldum. Daha sonra da tapınağın olduğu yere, dağın tepesine tırmandım.

Dağ, kaya katmanlarının üst üste binmesiyle meydana gelmişti. Dağın yüzeyi, yaşlı çam ve meşe ağaçlarıyla kaplıydı. Gerek toprak, gerekse taşlar ve kayalar uzun tarihe şahitlik ediyor gibiydiler; her tarafı öbek öbek yosunlar kaplamıştı. Kayalıkların tepesindeki tapınağa ait on iki yapının tamamının kapıları kapalıydı ve etrafta tek bir ses dahi duyulmuyordu. Kâh kayalıkların etrafında dolaşarak, kâh kayaların üzerinde emekleyerek ana binaya ulaştım ve burada

dua ettim. Derin bir sessizlik ve muhteşem bir manzara içerisinde ruhumun durulduğunu ve arındığını hissettim.

Hüzünlü sessizlik -
Kayalara işliyor
Ağustosböceğinin ötüşü

MOGAMİ IRMAĞI

Bir kayıkla Mogami Irmağı'nın aşağılarına inmek istediğim için Oişida denen bir yerde havanın düzelmesini bekledim. Bu yörede çok eskiden beri haikunun tohumları ekilidir, bugün de geçmişe saygı duyulur ve geçmiş özlemle anılır. Her sene çiçek açan haiku, köylülerin sene boyu sıkılmış ruhlarını yumuşatır ve onlara huzur verir. Nasıl ki tatlı bir flüt sesi insanı keyiflendirir, ruhlar da aynı şekilde haiku sayesinde kibarlaşır.

Yörede yaşayanlar bana, "Kendilerince haiku yolunda ilerlemeye çalıştıklarını ancak yeni üslubu mu yoksa eski üslubu mu takip etmeleri gerektiğini bilemediklerini," söyleyerek benden yardım istediler. Onların isteğini kıramadım ve onlara yardımcı olacak bir kitapçık hazırladım. Bu yolculuğum, böylelikle *haiku hocalığı* gibi bir biçim de almış oldu!

Mogami Irmağı, kuzeyde doğar ve çıkış yeri Yamagata'dır. Irmağın ortalarında Goten ve Hayabusa gibi epey tehlikeli yerler de vardır. Irmak, İtaciki Dağı'nın kuzeyinden geçtikten sonra Sakata'da denize dökülür. Irmağın iki yanı da

dağlarla çevrilidir ve ırmakta ilerleyen kayıklar sık ağaçların arasından süzülerek gider. Şiraito Çağlayanı kuzey kıyısında yaprakların arasından köpürerek dökülür. Kıyıda Sennindo Tapınağı da vardır.

Mogami Irmağı'nın suyu öylesine hızlı akıyordu ki, bindiğim kayık devrilecek zannettim.

Beşinci ayın yağmurlarını
Toplayıp kabarmış -
Mogami Irmağı

HAGURO DAĞI

Altıncı ayın üçüncü günü [19 Temmuz] Haguro Dağı'na çıktım. Dostum Zuşi Sakiçi'yi ziyaret ettim. Onun aracılığı sayesinde Haguro Gongen Tapınağı'nın başrahibi Egaku ile görüşme fırsatı elde ettim. Başrahip Egaku beni büyük bir içtenlikle karşıladı ve gece kalmam için güney vadisindeki kulübelerden birini bana verdi. Ertesi gün, başrahip Egaku'nun kaldığı yer olan ana binada bir şiir eğlencesi tertip ettik. Ben şöyle bir şiir yazdım:

Müteşekkirim
Kar kokulu
Güney vadisine

Altıncı ayın beşinci günü ise Haguro Gongen Tapınağı'nı ziyaret ettim. Bu tapınağın kurucusu olan Rahip Noco'nun hangi devirde yaşadığı bilinmiyor. *Engişiki* isimli kitapta Sato Dağı'nda bir tapınağın bulunduğu bilgisi yer alıyor. Ancak bu ibare zannedersem bir yanlışlıktan kaynaklanıyor. Şöyle ki, *kuro* ve *sato* sözcüklerinin yazımı için kullanı-

lan imler birbirine çok benziyor. Yazan kişi, *kuro* yazacağı yerde yanlışlıkla *sato* yazmış olsa gerek. Bu arada aklıma gelmişken, Deva eyaletinin adının İmparatorluk Sarayı'na gönderilen kuş tüylerinden aldığı da *Fudoki* isimli kitapta yazılıdır.

Haguro Dağı, Gassan Dağı ve Yudono Dağı "Deva'nın Üç Dağı"nı meydana getirir. Buradaki Haguro Gongen Tapınağı, Edo'daki Kanei Tapınağı'na bağlıdır.

Tendai mezhebinin* öğretisi parlak ay ışığı gibi ışıldıyor, bu ay ışığının parıldayışına eşlik edercesine Buda'nın tüm vaazları burada vücut buluyor. Dağda inzivaya çekilerek kendilerini ibadete adamış keşişlerin derme çatma kulübeleri yan yana, sıkış tepiş sıralanmış. Bu dağın içinde barındırdığı kutsallıklar ve gizemler insanları saygı ile karışık bir korkuya sürüklüyor.

* Saiçō (767-822) tarafından kurulan bir Budist mezhebi. *–çn*

GASSAN VE YUDONO DAĞLARI

Haziran ayının sekizinci günü Gassan Dağı'na çıktım. İnsan ruhunu arındırdığına inanılan pamuklu kıyafeti giydim, başlığımı taktım ve rehberimle birlikte dağın zirvesine doğru yola koyulduk. Geçtiğimiz yollar bulut ve sislerle kaplıydı, kar ve buzların üzerinde güçlükle ilerledik. Bu şekilde yaklaşık sekiz ri [yaklaşık on bir km.] kadar bir mesafe kat ettik. Sonunda dağın zirvesine ulaşmasına ulaştık ama tüm bedenim âdeta buz kesmişti ve aşırı soğuktan neredeyse nefes dahi alamıyordum. Sanki bulutların arasından güneş ve ayı birbirine bağlayan bir koridora girmiş gibiydim.

Dağın zirvesine ulaştığımızda güneş batmış, gökyüzünde ay ışıldamaktaydı. Dağ kulübesinde yere hasır sererek kendime bir yer döşeği yaptım. Bambu dallarını da kendime yastık yaparak tatlı bir uykuya daldım. Ertesi sabah güneş doğduğunda bulutlar dağılmıştı ve hava berraktı. Rehberimle birlikte Yudono Dağı'na gitmek için aşağı inmeye başladık.

Dağdan aşağı inerken vadinin kenarında bir demirci

dükkânı gördüm. Rehberimin anlattığına göre, bu bölgede eskiden kılıç yapan bir demirci ustası yaşarmış. Bu demirci ustası, kutsal suyu aramak için bu topraklara gelmiş. Burada aradığı şeyi bulmuş ve buraya yerleşerek herkesin hayran olduğu kılıçları yapmaya başlamış. Zamanla yaptığı kılıçlara "gassan" yazılı bir mühür vurmaya başlamış, böylelikle onun yaptığı kılıçlar bu isimle bilinir olmuş. Bu öykü, bana eski Çin'de Ryosen Pınarı'nın suyuyla kılıç yapan Kanşo ve Bakuya'yı anımsattı. Bu öyküler, gayret etmedikçe bir yere varamayacağımızı bize anlatıyor.

Biraz dinlenmek için bir kayanın üzerine oturmuştum ki, boyu ancak üç şaku* olan bir kiraz ağacı ilişti gözüme. Henüz tomurcuklarını açmamıştı. Her şeyden ve tüm gözlerden uzak böyle bir yerde, karların içine gömülmüş olmasına rağmen bu kiraz ağacının ilkbaharın geleceğini unutmadan çiçek açmak için gayret göstermesi ne kadar da dokunaklı!

Bir Zen deyişinde geçen "yaz sıcağında erik çiçeği"ni yanı başımdaymış gibi hissettim. Anımsadığım kadarıyla rahip ve şair olan Gyoson'un da hiç ummadığı bir anda kiraz çiçekleriyle karşılaştığında yazdığı ve bunu andıran bir şiiri var.

Yudono Dağı'nda pek çok ilginç şey gördüm fakat buradaki dağ keşişlerinin kuralı gereğince bunları başkalarına aktarmam mümkün değil. O yüzden, daha fazla yazamıyorum.

Güney vadisindeki odama döndüğümde başrahip Egaku benden gezdiğim üç dağa ilişkin izlenimlerimi şiire dökmeme istedi. Ben de ince tahta bloklara şu şiirleri yazdım:

---

* Bir uzunluk birimi. Yaklaşık 30 cm. *–çn*

Serinlik
Seyrederken hilali
Haguro Dağı'nda

Kimbilir
Nice bulutlar örüldü, niceleri dağıldı
Gassan Dağı'nda

Anlatılamaz -
Yudono Dağı için
Gözyaşlarım ıslatıyor yenlerimi

Yudono Dağı -
Paraları çiğnerken
Yolda gözyaşları
(Yazan: Sora)

SAKATA

Haguro Dağı'ndan inip Tsurugaoka kasabasına gittim. Burası, Tsurugaoka Kalesi'nin hemen eteklerinde kurulmuş bir kasabaydı. Dostum Zuşi Sakiçi buraya kadar bana eşlik etti. Burada beni savaşçı Nagayama karşıladı ve onun konağında bir şiir kitapçığı hazırladık. Tsurugaoka'dan kayığa binip Sakata Limanı'nda indim. Burada Enan Fugyoku isimli bir hekimin evine misafir oldum.

Atsumi Dağı
Fuku Koyu'ndan esen
Akşam serinliği

Alev alev güneşi
Denize batırdı
Mogami Irmağı

KİSAGATA

Bugüne kadar seyahat ettiğim yerlerde tabiat ananın nice muhteşem manzaralarını gördüm. Yine de, Kisagata karşısında kalbim heyecandan yerinden fırlayacakmış gibi oluyor ve bu heyecana karşı koyamıyorum.

Sakata Limanı'ndan kuzeydoğuya doğru ilerledim. Bir tepeyi aştım ve kıyı boyunca kum tepeciklerini geçtim. On iki ri [yaklaşık kırk yedi km.] kadar bu şekilde ilerledim. Güneşin batı yönüne doğru epey bir kaydığı sırada Kisagata'ya vardım.

Ne var ki, Kisagata'ya varmamla birlikte müthiş bir fırtına patladı; gökyüzünü âdeta kum tanecikleri sardı, öyle ki Çokai Denizi bile görünmez oldu. Etrafın görünmediği böyle karanlık bir ortamda el yordamıyla yolumu bulup ilerlerken fırtınanın benden gizlediği güzellikleri düşünerek keyif aldım. Bu tür düşüncelere dalmak eğlenceli olmasına eğlenceliydi ancak elbette ki açık havadaki manzaranın keyfine doyum olmayacaktı. Yağmur sonrası Kisagata'nın hayallerini kurarak kendimi mütevazı bir balıkçı kasabasına attım.

Ertesi sabah güneş, pırıl pırıl gökyüzünün tam ortasında tüm sevecenliğiyle parıldıyordu. Bir kayığa binip denize açıldım. Önce, Rahip Noin üç sene burada yaşadığı için Noin Adası diye bilinen bir adacığı ziyaret ettim. Daha sonra, oradan biraz ileride görünen adanın sahiline çıktım ve burada Rahip Saigyo'nun dizelerinde büyük bir hayranlıkla bahsettiği yaşlı kiraz ağacını seyrettim. Bu yaşlı kiraz ağacı, Rahip Saigyo'yu âdeta bugüne taşıyordu.

Koyun hemen yanı başında bir mezar ve tapınak bulunuyordu. Mezar, İmparatoriçe Cingu'nun mezarıydı; tapınak ise Kanmancu Tapınağı. Ancak İmparatoriçe Cingu'nun buraya geldiği tarihte duyulmamış bir şey. Mezarının burada olması hayret verici olmasının yanında doğrusu oldukça da kuşkulu!

Tapınağın misafir salonuna geçtim. Buradaki hasır perdeleri açınca Kisagata olduğu gibi gözlerimin önüne serildi. Güneyde Çokai Dağı âdeta göğü omuzlarında taşıyor gibiydi, dağın aksi Kisagata Koyu'na vuruyordu. Batıda Muyamuya sınırındaki kapı yolu kapattığı için daha ilerisi görünmüyordu. Doğuda Akita'ya doğru uzanan bir yol, tümsek hâlinde uzayıp gidiyordu. Şiogoşi denilen yerdeyse Japon Denizi'nden geri dönen dalgalar köpürüyordu.

Kisagata koyunun eni ve boyu bir ri [yaklaşık dört km.] kadar. Kisagata Koyu yer yer Matsuşima'yı andırsa da bazı yerleri oldukça farklı. Matsuşima güleryüzlü hoş bir hanıma benziyor, Kisagata ise sanki ağlamaklı ve solgun bir yüz gibi. Yalnızlığın üzerine bir de hüzün ekleniyor, Kisagata'nın çehresine.

Kisagata'da yağmur -
Gülibrişim çiçekleri
Seişi'nin* mahmur yüzü gibi

Turnanın bacakları ıslanıyor
Şiogaşi'nin
Soğuk suyunda

Kisagata'da şenlik
Ne yiyecek insanlar
Acaba?
(Yazan: Sora)

Balıkçılar
Kapı üzerinde
Akşam serinliğinin keyfi
(Yazan: Teici)

Kayaların üzerine yuva yapmış deniz kartalı için:

Nereden biliyor deniz kartalı
Dalgaların
Yuvasına erişemeyeceğini
(Yazan: Sora)

* Eski Çin'de güzelliğiyle ünlü bir bayan. –ç*n*

EÇİGO YOLU

Sakata'lı dostlarımla birkaç gün geçirdim. Sakata'dayken kuzeyin gökyüzünü seyrediyor ve bir sonraki çıkacağım yolculuğa kendimi hazırlıyordum. Bir sonraki yolculuğum beni biraz huzursuz etmişti, çünkü Kaga'ya kadar yaklaşık yüz otuz ri [yaklaşık beş yüz on km.] kadar uzun bir yolum vardı.

Sonunda yeni yolculuğum için tekrar yollara düştüm. Nezu sınırındaki kapıdan Eçigo'ya girdim. Kendimi biraz toparlamaya çalışarak Eççu'nun sınırındaki kapı olan İçiburi'ye ulaştım. Buraya gelmem dokuz gün sürmüştü. Bu süre boyunca sıcak ve yağmurlar beni epey hırpalamıştı, çok yorulmuştum ve dahası hastalığım da nüksetmişti. Tüm bu olumsuzluklar yüzünden ne yazık ki şiir yazamadım.

Temmuz ayı
Altıncı gece bile*
Şenlik tadında

* Temmuz ayının yedinci günü ünlü Tanabata Bayramıdır. *–çn*

Azgın deniz
Sado'ya kadar uzanmış
Samanyolu

İÇİBURİ

Oyaşirazu, Koşirazu, İnumodori, Komagaeşi gibi tehlikeli yerleri geçtiğim için oldukça yorulmuştum. Gece erkenden yattım. Ancak yan odada konuşan iki genç kadının sesi uykumu böldü. Kadın seslerine bir de yaşlı bir erkeğin sesi eklendi. Anlayabildiğim kadarıyla, bu hanımlar Eçigo'nun Niigata şehrindendiler ve Büyük İse Tapınağı'na gidiyorlardı. Yanlarındaki yaşlı erkek de, İçiburi sınırındaki kapıya kadar onlara eşlik etmekteydi.

Yaşlı adam yarın memleketi Niigata'ya dönecekti. Adamla birlikte Niigata'ya mektup yollamak isteyen iki kadın, adamın Niigata'ya götürmesini istedikleri mektupları yazmakla meşguldü. Bir süre sonra uykuya daldım.

Ertesi sabah handan çıkacağım vakit bu hanımlarla karşılaştım. Kadınlar gözyaşları içinde bana "Biz buraların yabancısıyız. Nereye nasıl gideceğimizi bilemiyoruz. Sizinle birlikte seyahat etmemizin bir sakıncası var mı acaba? Size rahatsızlık vermeyiz. Cüppenizden rahip olduğunuzu düşündük. Buda'nın yüce öğretisini bizlere de aktarın! Lütfen bize yardım edin!" diye yalvardılar.

Ben de, "Ne yazık ki biz oradan oraya seyahat eden, değişik yerlere uğrayan yolcularız. Size bir faydamız olmaz. Başka yerlere uğramaksızın doğrudan Büyük İse Tapınağı'na gidecek birilerini bulmalısınız. Hiç şüphe yok ki, Yüce Amaterasu sizi koruyacak ve sağ salim tapınağa ulaşmanızı sağlayacaktır," diye yanıtladım. Bu şekilde hanımların isteğini geri çevirmiştim ancak yolda ilerlerken aklımdan onları bir türlü çıkaramadım. Onların durumu yüreğimi sızlatmıştı.

Aynı çatı altında
Ben ve kadınlar
Üçgül çiçeği ve ay

Bu şiiri yol arkadaşım Sora benim için kayda geçirdi.

EÇÇU YOLU

Kurobe Irmağı'nın kırk sekiz kola ayrıldığı söylenir. Gerçekten de, bu ırmağın çok sayıda kolu vardır. İşte neredeyse bu sayısız denebilecek kolları aşıp Nago Sahili'ne çıktım. Şiirlerde geçen Tako'nun ünlü mor salkımlarını görmek niyetindeydim. İlkbahar değildi ancak sonbaharda da seyredilmeyi fazlasıyla hak ediyorlardı. Mor salkımları nerede görebileceğimi köylülere sordum. Köylüler de bana mor salkımların Tako'nun beş ri [yaklaşık yirmi km.] kadar uzağında bir dağın eteğinde olduğunu ancak o bölgede kimsenin yaşamadığını, o yüzden gece kalabilecek bir yer bulamayacağımı söylediler. Bu beklenmedik cevap karşısında şaşırmıştım. İster istemez Tako'ya gitmekten vazgeçip Kaga'ya yöneldim.

Çeltik kokuları içinde
Sağ yanımda
Ariso Denizi

KANAZAVA

Unohana Dağı'nı aşıp Kurikara Geçidi'nden geçerek Kanazava'ya ulaştığımda temmuz ayının on beşinci günüydü. İş dolayısıyla Osaka'dan Kanazava'ya gelmiş olan Kaşo isimli bir tüccarla tesadüfen tanıştım ve ben de onunla aynı handa kalmaya karar verdim.

Kanazava'da İşşo adında tanınmış bir haiku üstadı vardı. Öylesine haiku ile iç içe bir yaşam sürüyordu ki onun bu özelliği ve şöhreti pek çok yere yayılmıştı. Ne acıdır ki İşşo geçen kış henüz çok genç yaşta olmasına rağmen aramızdan ayrıldı. Abisi olan zat, benim Kanazava'ya gelmiş olmam sebebiyle kardeşi için bir anma ve şiir toplantısı düzenledi. Aşağıdaki dizeleri İşşo'nun mezarına hediye ettim:

Ey dostum
Kımılda ve beni dinle
Güz rüzgârı benim hıçkırışlarım

Bir kulübeye davet edildim ve şu dizeleri yazdım:

Serin güz akşamı -
Ellerimle soyduğum
Salatalık ve patlıcan azığım

Yolda ise şu şiiri yazdım:

Kıpkızıl güneş
Ama esen rüzgâr
Güz rüzgârı

Komatsu denilen yerde de şu şiiri yazdım:

Ne hoş bir isim Komatsu*
Vurdukça küçük çama rüzgâr
Raks ediyor otlar ve üçgüller

* (Jap.) Küçük çam. –*ç.n*

TADA TAPINAĞI

Komatsu'da bulunan Tada Tapınağı'nı ziyaret ettim. Tapınakta ünlü savaşçı Sanemori'nin miğferi ve zırhının içine giydiği işlemeli içliğin bir parçası muhafaza ediliyordu.

Bunlar, Sanemori'ye Genci ailesine hizmet ettiği dönemde Minamoto No Yoşimoto tarafından hediye edilmiş. Bu eşyalar hiç de sıradan bir samurayın sahip olabileceği tarzdan şeyler değildi. Miğferin siperliğinden kulaklığına kadar olan kısım altın krizantem işlemeleriyle, tepeliği ise çift boynuzlu ejderha başı ile süslenmişti.

Sanemori'nin savaş alanında hayatını kaybetmesinden sonra Kiso No Yoşinaka, onun ölümünden duyduğu büyük üzüntü nedeniyle bir taziye mektubuyla birlikte bu eşyaları tapınağa bağışlamış. Kiso No Yoşinaka'nın sağ kolu olan Higuçi No Ciro bu eşyaları buraya bizzat kendisi taşımış. Bu gibi bilgiler tapınak kayıtlarında yazılıdır. Bunları okurken sanki o günleri yaşamış gibi oluyorsunuz.

Yürek parçalanmaz mı?
Miğferin altında
Bir cırcır böceği

NATA TAPINAĞI

Yamanaka kaplıcasına doğru ilerlerken sürekli olarak arkama dönüp Şirane Dağı'nı seyrediyordum. Sol koldaki dağın yamacında Kannon* için inşa edilmiş bir tapınak vardı. Anlatılanlara göre İmparator Kazan, Kannon için inşa edilmiş olan otuz üç tapınağı ziyaret ettikten sonra buraya bir Kannon heykeli koydurtmuş ve bu tapınağı yaptırmış. Tapınağın ismini de Nata koymuş. Bu isim, İmparator Kazan'ın ziyaret ettiği tapınakların birincisinin adı Naçi, sonuncusunun da adı Tanigumi olduğu için bu tapınakların ilk hecelerinden oluşturulmuş.

Tapınağın bahçesinde ilginç şekilli kayalar var. Bu kayaların üzerinde ise yaşlı çam ağaçları ve içinde Kannon heykeli olan hasır çatılı bir küçük bir mabet bulunuyor. Tapınak bu görünümüyle bir hayli ilginç ve hoş.

Beyaz kayalardan bile
Daha beyaz
Güz rüzgârı

* Japon Budizminde merhameti temsil eden azize. *–çn*

YAMANAKA

Yamanaka kaplıcasında yıkanıp yorgunluk attım. Denilene göre bu kaplıca, şifa bakımından Arima kaplıcasından sonra gelen en iyi ikinci yermiş.

Yamanaka'nın kokusu -
Koparmama gerek kalmadı
Krizantemleri

Kaldığım hanın sahibi, Kumenosuke adında bir gençti. Anlattığına göre, babası hayattayken haikuya çok meraklıymış. Tanınmış şair Teişitsu henüz gençken ve ünlü değilken buraya gelmiş ve Kumenosuke'nin babası ile karşılaşmış. Kumenosuke'nin babası, Teişitsu'yu haiku konusundaki yetersizliğinden dolayı fena hâlde mahcup etmiş. Genç şair adayı Teişitsu, bunun üzere Kyoto'ya dönerek Matsunaga Teitoku'nun öğrencisi olmuş ve onun yanında sıkı bir eğitim alarak ünlü bir haiku üstadı olmuş. Rivayete göre Teişitsu, ün kazandıktan sonra Yamanaka'dan gelen şair

adaylarından hiç ders ücreti almamış. Tabii ki bu artık çok geçmişte kalmış bir hikâye.

Yol arkadaşım Sora mide rahatsızlığı yüzünden İse eyaletinin Nagaşima kasabasındaki akrabalarının yanına gitmeye karar verdi. Giderken de şu dizeleri yazdı:

Yolda ölürsem eğer
Üçgüllerin arasına
Gömün beni

Dostumdan ayrılmak yüreğimi bir hayli burkmuştu. Geride ve tek başına kalmanın hüznü, tıpkı eşini kaybeden kızkuşunun yolunu şaşırıp bulutların arasında kaybolmasına benziyordu. Dostumun şiirine şöyle bir karşılık yazdım:

Bugünden sonra
Çiy damlaları silecek
Şapkamdaki yazıyı

DAİŞOCİ

Geceyi Daişoci Kalesi'nin dışındaki Zenşo Tapınağı'nda geçirdim. Burası Kaga sınırları içindeydi. Dostum Sora da, önceki gece burada konaklamış ve bana şu şiiri bırakmış:

Sabaha kadar
Dinledim güz rüzgârını
Arka tepede esen

Sora ile aramızdaki mesafe yalnızca bir gece olmasına karşın birbirimizden sanki binlerce ri uzaktaymışız gibi geldi bana. Ben de tıpkı dostum Sora gibi güz rüzgârını dinleyerek keşişlerin arasında uykuya daldım. Ertesi sabah da, berrak seslerin okuduğu dualar eşliğinde uyandım. Hemen peşinden kahvaltıya çağıran çanın sesi çınladı ve ben de keşişlerle birlikte yemekhaneye girdim.

Hemen Kaga'dan ayrılıp Eçizen'e gitmek niyetindeydim. Bir an önce yola koyulmak için sabırsızlanıyordum. Aceleyle tapınaktan çıkmak üzereydim ki, ellerinde kâğıt ve mürekkeple birkaç keşiş peşimden koşarak geldi. Beni

tam merdivenin alt basamaklarında yakalamışlardı. Benden bir şiir yazmamı rica ettiler. Bahçede her yer söğüt ağacının yapraklarıyla kaplıydı. Bu sebeple, ben de şöyle bir şiir yazdım:

Bahçedeki
Söğüt yapraklarını süpürmek -
Tapınağa bir teşekkür

Bu dizeleri aceleyle yazmıştım. Ayaklarımda hasır sandaletler olduğu hâlde şiiri genç keşişlere uzattım ve fazla zaman kaybetmeden tapınaktan uzaklaştım.

ŞİOGOŞİ'NİN ÇAM AĞACI

Kaga ve Eçizen sınırındaki Yoşizaki Koyu'nu bir kayıkla geçip, Şiogoşi'nin ünlü çam ağacını görmeye gittim. Rahip Saigyo bir şiirinde bu ağacı şöyle anlatmıştı:

Gece boyu rüzgâra dalgaları taşıtan
Ve dalları arasından ayı seyrettiren
Şiogoşi'nin çam ağacı

Bu yerin güzelliği bu dizelerle öyle güzel dile getirilmiş ki bunun üzerine bir şiir yazmaya kalkışmak, ele altıncı parmağı eklemeye çalışmak kadar abes bir iş olur.

TENRYU VE EİHEİ TAPINAKLARI

Maruoka'daki Tenryu Tapınağı'nın başrahibi olan dostumu ziyarete gittim. Kanazava'lı Hokuşi adında bir haiku şairi de beni uğurlamak için beraber yola çıkmış, ne var ki farkında bile olmadan bir hayli yol gelmişti.

Hokuşi, yol boyunca güzel manzaraları hiç kaçırmıyordu ve zaman zaman bu manzaralara dair haikular yazarak bana okuyordu. Hokuşi, bir zaman sonra, bir hayli uzaklaşmış olduğunu ve dönmesi gerektiğini söyleyerek benimle vedalaştı. Veda olarak da şu şiiri armağan etti:

Üzerine yazı yazdığım
İlmek ilmek olmuş eski yelpazem
Hüzünlendiriyor beni

Oradan biraz yürüyerek Eihei Tapınağı'nı ziyaret ettim. Bu tapınak, Rahip Dogen tarafından kurulmuş. Rahip Dogen'in şehirden uzak, böyle ıssız bir yerde bu tapınağı kurmuş olması, şüphesiz ki onun büyük ideallere sahip biri olmasından kaynaklanıyor.

FUKUİ

Eihei Tapınağı'ndan Fukui'ye kadar olan mesafe yalnızca üç ri [yaklaşık on iki km.] kadardı. O yüzden, tapınakta akşam yemeği yedikten sonra yola koyuldum. Fakat hava kararmak üzere olduğu için yolu seçmekte biraz zorlandım.

Fukui'de Tosai adında inzivaya çekilmiş bir şair vardı. Kimbilir kaç sene öncesiydi, bir gün aniden Edo'da ziyaretime çıkagelmişti. O zamandan beri en az on yıl geçmişti. Kimbilir şimdi ne kadar da yaşlanmıştı? Belki hayatta bile değildi? Fukui'de birisine Tosai'yi sordum. Bana hayatta olduğunu söyledi ve yaşadığı evi tarif etti.

Adamın tarifine göre Tosai'nin evini aradım. Şehrin canlı caddelerinden uzak, sessiz bir köşede; bahçesinde su ve lif kabakları bitmiş mütevazı bir evin önüne geldiğimde burasının Tosai'nin evi olduğunu hemen anladım. Çeşit çeşit çiçekler evin girişini kapatmış, âdeta yabancı gözlerden gizlemekteydi.

Bu evin, Tosai'nin evi olduğundan şüphem yoktu. Üzerinde oldukça eski ve yıpranmış kıyafetler olan bir kadın kapıyı açtı. Bana, "Siz rahipsiniz değil mi? Nereden geli-

yorsunuz? Maalesef kocam falanca yere gitti. Onu görmek istiyorsanız sizin de oraya gitmeniz iyi olur," dedi. Bu kadın, dostum Tosai'nin eşi olmalıydı. Sanki bir masal dünyasının içine girmiş gibiydim. Eşinin söylediği yere gidip Tosai'yi buldum.

Tosai'nin evinde iki gece misafir oldum. Tsuruga Limanı'nda yaz gecesi güzel bir dolunay –*ünlü on beşinci gece dolunayını*– seyretmek amacıyla Fukui'den ayrıldım. Tosai de benimle gelmeye heveslendi. Dostum Tosai, kimonosunun eteklerini öyle bir tuhaf kıvırmıştı ki gülmemek elde değildi.

TSURUGA

Yolda ilerledikçe Şirane Dağı'nın görüntüsü giderek benden uzaklaştı ve sonunda görünmez oldu. Onun yerine Hina Dağı belirdi önümde. Asamuza Köprüsü'nden geçip Tamae'ye geldiğimde şiirlerde geçen sazlıklar çıktı karşıma. Uguisu sınırındaki kapıdan geçip Yuno Geçidi'ni aştım ve Hiuçiga Kalesi'ne ulaştım. Kaeru Dağı'nda yaban kazlarının ötüşlerini dinledim. Ağustos ayının on dördüncü günün akşamında da Tsuruga Limanı'na vardım.

O gece hava çok güzeldi, gökyüzünde tek bir bulut bile yoktu. Kaldığım hanın sahibine, "Umarım yarın gece de hava böyle olur!" dedim. Han sahibiyse benim bu dileğimi, "Kuzeyin havasına hiç güvenilmez, çok çabuk değişir. Yarın gece hava nasıl olur? Bir şey söylemek zor!" diye yanıtladı.

Han sahibiyle kısa bir sohbetin ardından birlikte Kei Myocin Tapınağı'na gittik. Bu tapınak, İmparator Çuai'nin ruhunu kutsamak için inşa edilmiş. Tapınak bahçesinin çok ilahi bir havası vardı, çam ağaçlarının arasından süzülen ay ışığı bahçeye ayrı bir hava katıyordu. Ay ışığı, tapınağın

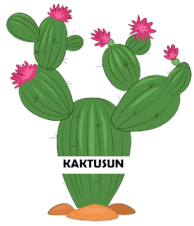
önündeki kumları sanki üzerleri kırağıyla kaplıymış gibi parlatıyordu.

Han sahibi bana tapınağın tarihinden kısaca bahsetti. Anlattığına göre çok eskiden burada İkinci Yugyo adında bir rahip yaşarmış. Bu rahip, tapınağa giden yoldaki otları biçmiş, sırtında toprak ve taş taşıyarak yolun çukurlarını doldurmuş. Bu sayede tapınak ziyaretçileri güzel bir yola kavuşmuş ve rahat etmiş. İkinci Yugyo'nun yaptıkları daha sonra bir gelenek hâlini almış. Sonraki rahipler de buraya sırtlarında kum taşımışlar hep. Bu geleneğe "Yugyo'nun Kum Taşıması" denirmiş.

Ay ne kadar berrak
Yugyo'nun serdiği
Kumların üzerinde

Ayın on beşinci gecesiyse han sahibinin tahmin ettiği gibi yağmur yağdı.

Güz dolunayı -
Kuzeyin havası
Belli ki güvenilmez

İRO KUMSALI

On altıncı gece ise hava berraktı. Bunu fırsat bilerek pembe deniz kabukları toplamak için İro Sahili'ne gittik. Bir tekneye bindik. İro Sahili yedi ri [yaklaşık yirmi sekiz km.] kadar uzaklıktaydı. Tenya adında biri, bizim için zengin bir kumanya ve içecekler hazırlamıştı. Çok sayıda yardımcısı da bu geziye katılmıştı.

Teknemiz rüzgârın da yardımıyla hızlı bir şekilde yol aldı ve çabucak İro Sahili'ne ulaştık. Sahilde, ötede beride birkaç balıkçı kulübesi ve küçük bir tapınak göze çarpıyordu. Bu tapınakta sofra mızı kurduk. Her şey çok güzeldi ama akşam vaktinin yalnızlığı içimi ürpertmişti doğrusu.

Yalnızlık
Suma'ya hükmeden
Sahilde sonbahar

Dalgaların ortasında
Midyelere karışmış
Üçgül yaprakları

Dostum Tosai'dan o günün olaylarını yazmasını rica ettim. Sonra da, bunları Kei Myocin Tapınağı'na bir hatıra olarak bıraktım.

OGAKİ

Beni karşılamaya Tsuruga Limanı'na kadar gelen dostum Rotsu, Mino eyaletine kadar bana eşlik etti. At sırtında Ogaki'ye girdiğimde bir diğer dostum Sora da istirahat ettiği İse'den dönmüştü. Etsucin at üzerinde bize yetişti. Hepimiz Coko'nun evinde toplandık. Zensen ve oğlu, Keiko ve oğlu ve diğer pek çok dostum etrafımda toplandılar. Sanki ölümden kılpayı kurtulmuş birini karşılıyorlarmış gibi benim sağ salim dönmeme sevindiler.

Dokuzuncu ayın altıncı günü [18 Ekim] hâlâ yol yorgunluğumu tam olarak üzerimden atamamışken, Büyük İse Tapınağı'na gitmek için yeniden yollara düştüm. Bir tekneye bindim ve şu dizeleri yazdım:

Nasıl ki ayrılır midye kabukları birbirinden
Ben de öyle ayrılmalıyım
Güzden

BAŞO RESİMLERİ

Sanatçı: Hokusai (1760–1849)

Sanatçı: Tsukioka Yoşitoşi (1839–1892)

Sanatçı: Ogawa Haritsu (1663-1747)

Sanatçı: Kazan Vatanabe (1793-1841)

Sanatçı: Nakamura Hoçu (…–1819)